

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022

Damnica, marzec 2016 r.

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022

Wykonanie zleciła:

Gmina Damnica
76-231 Damnica, ul. Górna 1
www.damnica.pl

Opracowanie wykonała:

Altra Consulting spółka z o. o.
80-432 Gdańsk ul. Konrada Leczkowa 24/5
www.altraco.pl

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Metodyka pracy.....	4
3. Prace nad dokumentem	6
3.1 Etapy opracowywania dokumentu.....	6
3.2 Struktura dokumentu	7
3.3 Okres realizacji i wdrażania Strategii.....	7
4. Raport o stanie Gminy – diagnoza społeczno-gospodarcza	8
4.1 Ogólna charakterystyka Gminy	9
Położenie i podział administracyjny Gminy	9
Historia, dziedzictwo kulturowe, walory przyrodnicze i turystyczne, stan środowiska	14
Infrastruktura oraz układ komunikacyjny.....	25
Demografia	29
Przedsiębiorczość, rynek pracy	33
Bezrobocie	36
Mieszkalnictwo	37
Pomoc społeczna, wsparcie wykluczonych, przeciwdziałanie przemocy.....	38
Opieka zdrowotna	40
Bezpieczeństwo publiczne.....	40
Edukacja i oświata	41
Kultura i sport.....	42
Organizacje pozarządowe.....	43
4.2 Raport społeczny Gminy Damnica.....	44
Badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy.....	44
Metryczka	56
6. Analiza SWOT	59
7. Wizja Gminy Damnica.....	63
8. Obszary i cele strategiczne	64
9. Wskaźniki operacyjne i strategiczne.....	70
10. Zgodność celów strategicznych z krajowymi i wojewódzkimi dokumentami o charakterze strategicznym	73
11. System monitoringu i ewaluacji	78
Spis rysunków.....	80
Spis tabel	80
Źródła.....	81

1. Wstęp

Realizacja celów Strategii umożliwi pełny i zrównoważony rozwój, ułatwi realizować oddolne inicjatywy, określi rodzaj najważniejszych kierunków działań oraz będzie „drogowskazem” dla lokalnych liderów.

Traktujmy ją jako najważniejszą wytyczną w naszej pracy która porządkuje kierunki działań, umożliwi harmonijny rozwój Gminy, a co za tym idzie zwiększa nasz dobrobyt i komfort życia...

wnioski ze spotkania zespołu strategicznego

Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014, poz. 1649) określa, że **...politykę rozwoju w skali lokalnej prowadzi samorząd gminny i powiatowy na podstawie strategii rozwoju.**

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022 to dokument prezentujący najważniejsze kierunki rozwoju całego obszaru Gminy w celu harmonijnego i zrównoważonego rozkwitu oraz ciągłego polepszenia jakości życia jej mieszkańców.

Prace nad Strategią rozpoczęto z inicjatywy władz samorządowych. Trwały od listopada 2015 do lutego 2016 i wykorzystywały **METODĘ PARTYCYPACYJNO-EKSPERCKĄ** planowania strategicznego.

W listopadzie i grudniu 2015 roku opracowano **diagnozę społeczno-gospodarczą** oraz przeprowadzono **badania ankietowe** na reprezentatywnej grupie mieszkańców. Umożliwiło to określenie największych potencjałów oraz najbardziej odczuwalnych braków tego obszaru.

W styczniu i lutym 2016 roku powołano **zespół strategiczny** składający się z lokalnych liderów i przeprowadzono warsztaty eksperckie, które realnie wpływały na treść oraz strukturę dokumentu planistycznego. W trakcie prac uwzględniono potencjały i silne strony Gminy oraz jej szanse rozwojowe wynikające z Długofalowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020 r.

W połowie lutego 2016 roku sformułowano ostateczną treść dokumentu i poddano aktywnym **konsultacjom społecznym.**

Ostateczna wersja dokumentu została przyjęta Uchwałą Rady Gminy Damnica w marcu 2016 roku.

Strategia to dokument skierowany do mieszkańców całej społeczności Gminnej oraz wszystkich podmiotów publicznych i prywatnych działających na jej obszarze. To fundament przygotowywania wszystkich planistycznych dokumentów Gminy. Wyraża wspólną wizję rozwoju oraz wyznacza drogę do osiągnięcia celów strategicznych. Wskazuje kierunki rozwoju oraz możliwości finansowania zadań zaproponowanych przez lokalną społeczność.

2. Metodyka pracy

Koncepcja prac nad dokumentem zakłada:

- zaangażowanie szerokiej reprezentacji środowiska lokalnego (przedstawiciele najważniejszych instytucji, organizacji pozarządowych, liderów lokalnych) - **PARTYCYPACJA**;
- przyjęcie perspektywy **ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU** - analizy i decyzje podejmowane w trakcie wypracowywania rozwiązań obejmują trzy obszary: gospodarczy, społeczny i środowiskowy;
- opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej opartej na analizie danych zastanych (finansowych, stanu infrastruktury, demograficznych, danych dotyczących rynku pracy, gospodarki, uwarunkowań środowiskowych) - **RAPORT O STANIE GMINY**;
- przeprowadzenie pogłębionej analizy interesariuszy poprzez badania ankietowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców - **RAPORT SPOŁECZNY**;
- wyznaczenie długofalowych kierunków i celów rozwoju samorządu lokalnego oraz wskazanie narzędzia ich realizacji - **ANALIZA CELÓW ROZWOJOWYCH**;
- weryfikację wypracowanych rozwiązań w toku rzeczywistych i efektywnych konsultacji społecznych
- selekcję kierunków rozwoju i określenie ważności zadań zaplanowanych w kolejnych latach;
- ścisłą współpracę przy tworzeniu dokumentu pomiędzy interesariuszami społecznymi i instytucjonalnymi;
- korelacje dokumentu ze strategią powiatu, województwa, kraju co umożliwi swobodne aplikowanie po środki zewnętrzne i wpisanie się w krajowe programy rozwoju.

Przebieg planowania strategicznego jest procesem indywidualnym, charakterystycznym dla danego podmiotu i uwzględniającym jego specyfikę. Istnieje jednak wiele uniwersalnych metod, które mogą być stosowane na wielu poziomach, np. motywowanie uczestników procesu, analiza SWOT czy też warsztaty strategiczne. Metody te pozwalają na usystematyzowanie wiedzy oraz uporządkowanie kolejnych działań, które w efekcie pozwalają na zbudowanie planu rozwoju. Warunkiem opracowania skutecznej strategii jest zaangażowanie przedstawicieli różnych środowisk do wspólnego opracowania dokumentu.

Rysunek 1 - Zespół opracowujący Strategię Rozwoju Gminy Damnica 2016-2022

Źródło: Altra Consulting

Charakterystyka procesu tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Damnica została przedstawiona na poniższym schemacie.

Rysunek 2 - Proces tworzenia dokumentu strategicznego

Źródło: opracowanie własne

3. Prace nad dokumentem

3.1 Etapy opracowywania dokumentu

Podstawowym założeniem opracowania Strategii Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016- 2022 było wyznaczenie długofalowych kierunków i celów rozwoju samorządu lokalnego oraz wskazanie narzędzia ich realizacji.

Strategia jest punktem wyjścia dla bieżących decyzji inwestycyjnych i prorozwojowych podejmowanych przez lokalne władze i inwestorów prywatnych.

Praca nad opracowaniem dokumentu metodą **PARTYCYPACYJNO-EKSPERCKĄ** była związana z powołaniem zespołu strategicznego w skład którego weszli przedstawiciele reprezentujący Gminę (pracownicy instytucji publicznych, radni, przedstawiciele organizacji pozarządowych, lokalni liderzy, przedsiębiorcy).

Spotkania były prowadzone przez ekspertów Altra Consulting. Specjaliści CI określili wcześniej metodologię prac nad dokumentem oraz kierunek prac warsztatowych. Główne tezy dokumentu zostały oparte na diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy, badaniu ankietowym mieszkańców, analizie problemowej, analizie SWOT oraz określeniu kluczowych obszarów strategicznych Gminy.

W trakcie opracowywania dokumentu odbyły się **2 spotkania** zespołu strategicznego.

W ramach I warsztatu określono z wykorzystaniem analizy SWOT najważniejsze elementy rozwoju Gminy oraz wypracowano wnioski diagnostyczno-projektowe z uwzględnieniem bliższej i dalszej przyszłości. Odpowiedziano na pytania:

Jak wygląda Gmina Damnica dzisiaj (w roku 2016)? Jakie dostrzegamy atuty i braki tego obszaru?

Jak wyglądać będzie Gmina w roku 2022? Co należy zrobić aby wizja stała się rzeczywistością?

Sformułowano wizję rozwoju Gminy do 2022 roku oraz określono najważniejsze problemy w sferze społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej.

W trakcie II spotkania określono strategiczne i operacyjne cele rozwojowe oraz najważniejsze kierunki działań na lata 2016-2022.

Określono wskaźniki kontekstowe konieczne do monitoringu i ewaluacji wdrażanej koncepcji rozwoju.

Po zakończeniu spotkań zespołu strategicznego odbyły się konsultacje społeczne w trakcie których mieszkańcom Gminy prezentowany był dokument oraz kierunki rozwoju mające bezpośredni wpływ na życie codzienne i pracę obywateli w perspektywie najbliższych 7 lat.

3.2 Struktura dokumentu

3.3 Okres realizacji i wdrażania Strategii

Horyzont czasowy Strategii Rozwoju Gminy Damnica sięga do roku 2022. Dokument ten jest opracowaniem **DŁUGOOKRESOWYM**, a jego okres wdrażania jest zgodny ze stosowanymi praktykami planistycznymi oraz umożliwi stosowanie strategii w horyzoncie spójnym z perspektywą finansową Unii Europejskiej (2014-2020).

W związku iż w latach 2021 i 2022 będzie istniała możliwość aplikowania po środki z perspektywy 2014-2020 zadbano aby dokument zawierał wskazówki rozwojowe również na lata 2021 i 2022.

4. Raport o stanie Gminy – diagnoza społeczno-gospodarcza

Raport o stanie Gminy stanowi swoisty portret obecnej sytuacji i jest analizą istniejących uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Podstawą opracowania jest prezentacja i ocena nurtów wynikających z danych statystycznych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny oraz z ewidencji własnych prowadzonych przez Urząd Gminy Damnica. Dodatkowo analizuje się dokumenty o charakterze strategicznym wyznaczające kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach, w tym plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków rozwoju, uchwały budżetowe, wieloletnia prognoza finansowa i inne.

Diagnoza odpowiada na pytanie: Jaki obraz sytuacji społeczno- gospodarczej wyłania się z analizy danych? Jakie trendy i zmiany rozwojowe obserwuje się na przestrzeni ostatnich 3 lub 5 lat?

Z punktu widzenia całości dokumentu strategii diagnoza społeczno-gospodarcza stanowi punkt wyjścia do dwóch zasadniczych procesów w nim zaplanowanych: [1] kompleksowej analizy obecnej sytuacji i [2] stworzenia podstawy do określenia celów strategicznych i operacyjnych.

4.1 Ogólna charakterystyka Gminy

Położenie i podział administracyjny Gminy

Gmina Damnica jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa pomorskiego, we wschodniej części powiatu słupeckiego, granicząc niemalże z miastem Słupsk (w odległości 3 km). Gmina zajmuje obszar 168 km², co stanowi 7,28% powierzchni Powiatu Słupeckiego i 0,92% Województwa Pomorskiego. W Powiecie Słupeckim zajmuje dziewiątą pozycję pod względem obszaru jak i pod względem ludności - na 10 gmin. Gmina Damnica graniczy z czterema gminami:

- od północy z gminą Głównicyce,
- od wschodu z gminą Potęgowo,
- od południa z gminą Dębica Kaszubska,
- od zachodu z gminą Słupsk.

Teren Gminy zawiera się w granicach zlewni rzek przymorskich: Łupawy, Słupi oraz w niewielkim fragmencie zlewni Łeby. W ujęciu fizycznogeograficznym (wg J. Kondrackiego) cały obszar Gminy należy do mezoregionu Wysoczyzna Damnicka - makroregion Pobrzeże Koszalińskie, podprowincja Pobrzeża PołudniowoBałtyckie, prowincja Nizina Środkowoeuropejska, mega region Pozaalpejska Europa Środkowa – położonego pomiędzy dolinami Słupi i Łeby, charakteryzującym się wśród otaczających regionów Pobrzeża występowaniem większych wzniesień i stromych zboczy głównych dolin rzecznych.

Rysunek 3 - Widok na Gminę Damnica z lotu ptaka

Źródło: www.damnica.pl

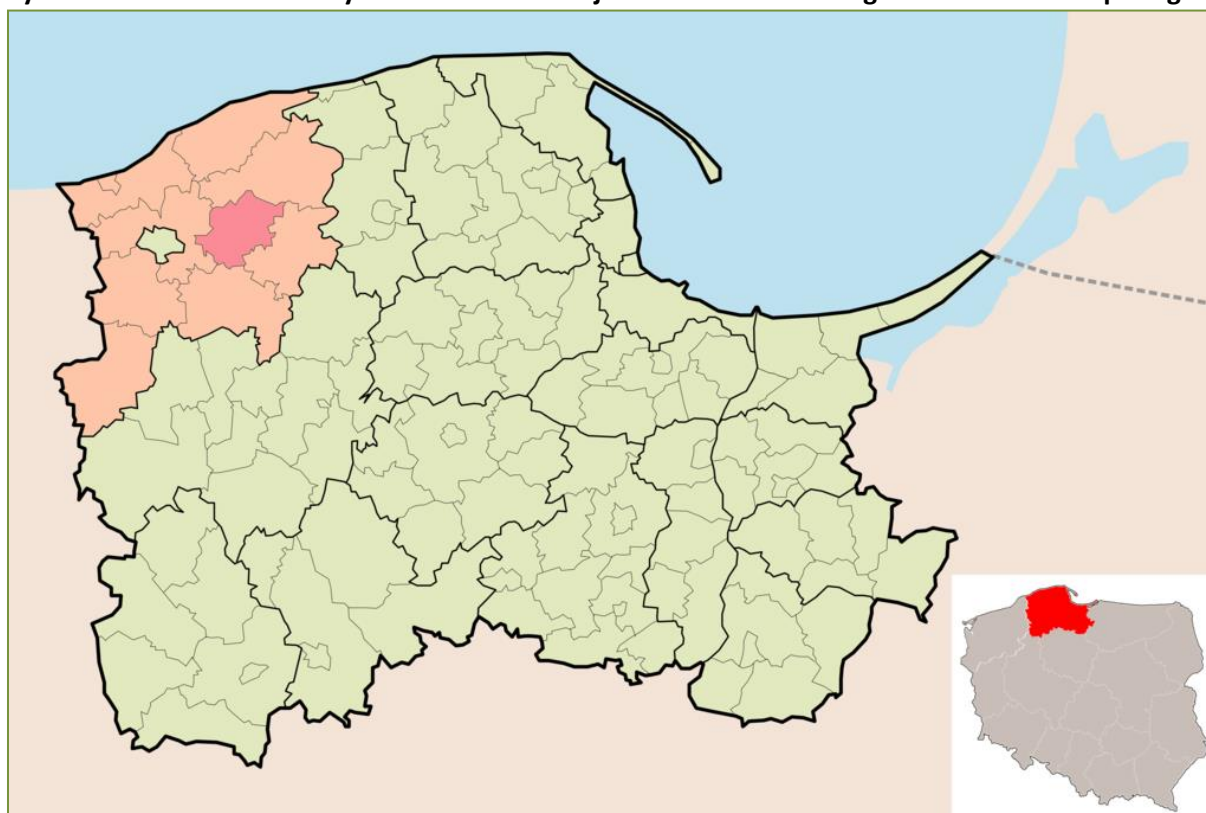
Rysunek 4 - Gmina Damnica według regionalizacji fizycznogeograficznej

Źródło: commons.wikimedia.org

Przez Gminę przebiega Droga Krajowa nr 6 oraz Linia Kolejowa nr 202. Odległość z Damnicy do (centrum) Słupska to około 20 km, Lęborka 40 km, Gdańska 120 km. Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z połączeń komunikacyjnych realizowanych przez: Nord Express (linia autobusowa nr 105), PKS w Słupsku, PKP Szybkiej Kolei Miejskiej (również połączenia z Trójmiastem).

Rysunek 5 - Położenie Gminy Damnica na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego

Źródło: commons.wikimedia.org

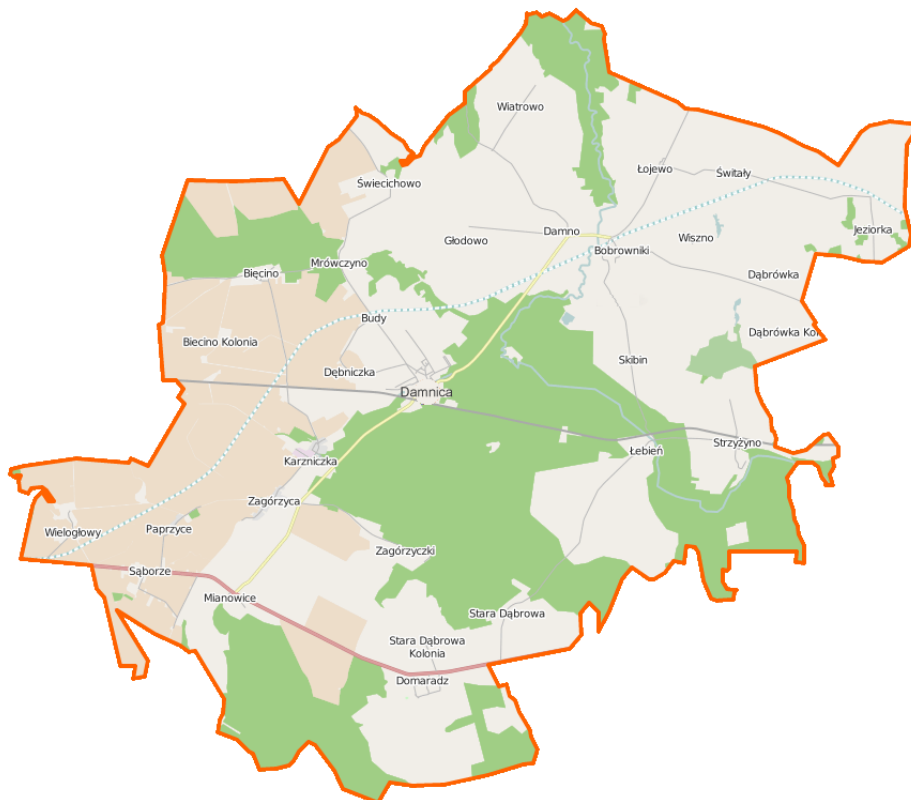

Tabela 1 - Wykaz sołectw na terenie Gminy Damnica

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa [ilość osób zameldowanych – stan na 31 XII 2015 r.]
1	Bobrowniki	Bobrowniki [614], Skibin [38]
2	Bięcino	Bięcino [195]
3	Budy	Budy [120], Dębniczka [39]
4	Damnica	Damnica [1 247]
5	Damno	Damno [609], Głodowo [11], Wiatrowo [98]
6	Dąbrówka	Dąbrówka [136], Wiszno [27]
7	Domaradz	Domaradz [240]
8	Karzniczka	Karzniczka [355]
9	Łebień	Łebień [210]
10	Łojewo	Łojewo [190]
11	Mianowice	Mianowice [297]
12	Sąborze	Sąborze [205], Paprzyce [103]
13	Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa [194]
14	Strzyżyno	Strzyżyno [240]
15	Świecichowo	Świecichowo [261], Mrówczyño [50]
16	Świtały	Świtały [225], Jeziorka [14]
17	Wielogłowy	Wielogłowy [159]
18	Zagórzycza	Zagórzycza [295], Zagórzyczki [51]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Damnica

Rysunek 6 - Mapa Gminy Damnica

Źródło: commons.wikimedia.org

Największymi miejscowościami Gminy są: Damnica z 1 247 mieszkańcami, Bobrowniki z 614 oraz Damno z 609, mieszka w nich blisko 40% ludności całej Gminy.

Gmina Damnica jest gminą o charakterze rolniczym. Najwięcej – bo aż 64,70% jej powierzchni zajmują użytki rolne. Następne w kolejności grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 30,41% powierzchni Gminy. Wśród użytków rolnych największą część stanowią grunty orne, które zajmują 9 554 ha. Następne w kolejności są pastwiska i łąki, zajmują one odpowiednio 667 i 403 ha.

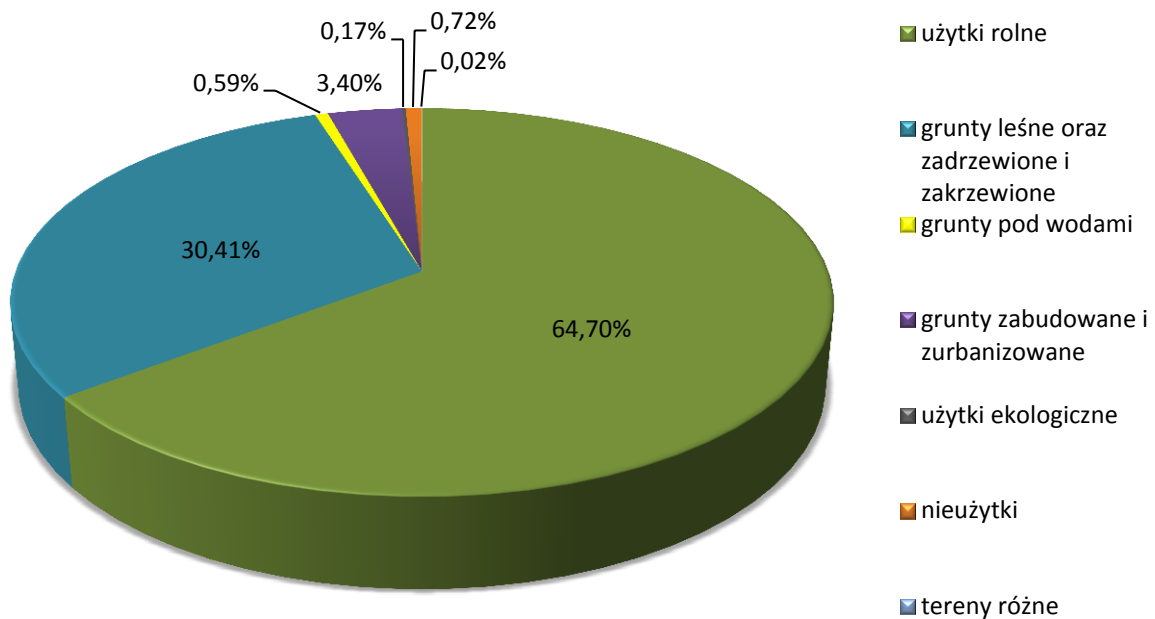
Tabela 2 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Damnica według kierunków wykorzystania [w ha]

powierzchnia ogółem	16 766
użytki rolne	10 847
- grunty orne	9 554
- sady	23
- łąki trwałe	403
- pastwiska trwałe	667
- grunty rolne zabudowane	163
- grunty pod stawami	3
- grunty pod rowami	34
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	5 098
- lasy	5 058
- grunty zadrzewione i zakrzewione	40
grunty pod wodami	99
- pod wodami powierzchniowymi płynącymi	75
- pod wodami powierzchniowymi stojącymi	24
grunty zabudowane i zurbanizowane	570
- tereny mieszkaniowe	88
- tereny przemysłowe	12
- tereny inne zabudowane	10
- tereny zurbanizowane niezabudowane	6
- tereny rekreacji i wypoczynku	57
- tereny komunikacyjne - drogi	343
- tereny komunikacyjne - kolejowe	42
- tereny komunikacyjne - inne	9
- użytki kopalne	3
użytki ekologiczne	28
nieużytki	120
tereny różne	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Rysunek 7 - Formy użytkowania gruntów Gminy Damnica w ujęciu procentowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Przed II wojną światową w Gminie Damnica dominowała własność junkierska, a po 1945 roku przekształciła się przede wszystkim w Państwowe Przedsiębiorstwa Gospodarki Rolnej. PGR-y zdominowały życie większości mieszkańców Gminy poza samą miejscowością Damnica, która zachowała charakter przemysłowo-usługowy. Wskaźnik skupienia ziemi w gminnych PGR-ach wynosił ponad 70%. Rolnictwo indywidualne zajmujące 25% użytków rolnych skupione było w kilku sołectwach, a jego rozwój w dużej mierze uzależniony był od istniejących uspołeczniczonych przedsiębiorstw rolnych. W wyniku procesów przekształceń własnościowych znaczna część gruntów popegeerowskich została sprywatyzowana i stała się podstawą powstania gospodarstw wielkotowarowych tj. Farm Frites Poland Dwa, Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki, Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych - Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Karzniczce (omówione w rozdziale „Przedsiębiorczość, rynek pracy”). Reorganizacja PGR-ów i zakładów świadczących usługi na rzecz rolnictwa skutkowałą wzrostem bezrobocia na terenie miejscowości, gdzie te przedsiębiorstwa funkcjonowały.

W Gminie Damnica grunty rolne zajmują 10 847 ha czyli blisko 65% jej terenu. Pokrywą glebową Gminy stanowią zwarte obszary utworów czwartorzędowych głównie gliny i piaski zwałowe oraz w niewielkim stopniu torfy i utwory mułowo-torfowe. Dominują tu gleby brunatne kwaśne i wylugowane wytworzone z glin lekkich i glin lekkich pylastych, w części spiaszczonych, do piasków gliniastych mocnych. Gleby z racji swojego pochodzenia są z natury bardzo kwaśne i wymagają systematycznego wapnowania i racjonalnego nawożenia. Warunki glebowe pozwalają na uprawę najbardziej wymagających roślin uprawnych. W kompleksach gleb dominuje kompleks 2 pszenno dobry (52%) i 4 pszenno-żytni (25%). Słabsze kompleksy gleb brunatnych, kwaśnych i wylugowanych występują w rejonie miejscowości Zagórzyczki, Stara Dąbrowa, Łebień i Strzyżyno. Trwałe użytki zielone występują głównie w dolinie rzeki Łupawy i Charstnicy i są one średniej jakości.

Gmina Damnica charakteryzuje się rozdrobnioną strukturą agrarną. Ponad 55% stanowią gospodarstwa do 5 ha. Grupa gospodarstw o powierzchni 5-15 ha użytków rolnych stanowi blisko 25%, a gospodarstwa powyżej 15 ha użytków rolnych stanowią tylko 20% gospodarstw ogółem.

Dane z roku 2015 wskazują, że w Gminie Damnica jest 421 gospodarstw rolnych w następującym przedziale powierzchniowym:

Tabela 3 - Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Damnica

Wielkość gospodarstwa [ha]	Ilość gospodarstw	Udział procentowy
1,01 - 2,00	149	35,39%
2,01 - 5,00	84	19,95%
5,01 - 7,00	33	7,84%
7,01 - 10,01	37	8,79%
10,01 -15,00	33	7,84%
powyżej 15,01	85	20,19%

Źródło: Urząd Gminy Damnica

Na terenie Gminy Damnica nie działają grupy producenckie, ani zrzeszenia rolników.

Historia, dziedzictwo kulturowe, walory przyrodnicze i turystyczne, stan środowiska

Gmina Damnica słynie z malowniczych dworców i pałaców, parków oraz zabytków techniki tj. elektrownia wodna oraz most kolejowy w Łebieniu.

Gmina to raj dla wędkarzy. W tutejszych rzekach i strumieniach znajdziemy tołpygę, amura, lipienia i pstrąga. Na grzyby należy wybrać się do poddamnickich lasów. We wrześniu i październiku na tutejszych poboczach parkują samochody z najróżniejszymi rejestracjami. W weekendy zjeżdżają tu na grzyby rodziny z całego województwa. Na uwagę zasługuje fakt, iż to właśnie w Gminie Damnica znajduje się obszar objęty programem ochrony środowiska „Natura 2000”. Jest to naturalne siedlisko rzadkich gatunków ptaków.

Damnica jest gospodarzem wielu lokalnych imprez: Dni Damnicy, Święta Plonów, Powiatowego Święta Ziemiaka „Pokopki”, podczas których aktywni mieszkańcy mogą prezentować swoje umiejętności artystyczne. Coraz częściej na uroczystości zapraszani są znani sportowcy, a także popularni polscy artyści. W Gminie prężnie funkcjonują kluby sportowe. Są tu organizowane mecze, pikniki i festyny dla dzieci i dorosłych, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców całego Pomorza Środkowego. Gmina jest doskonałym miejscem do wypoczynku dla kajakarzy, wędkarzy, rowerzystów czy miłośników nordic walkingu.

Historia i dziedzictwo kulturowe

Rysunek 8 - Damniś - oficjalna maskotka Gminy Damnica

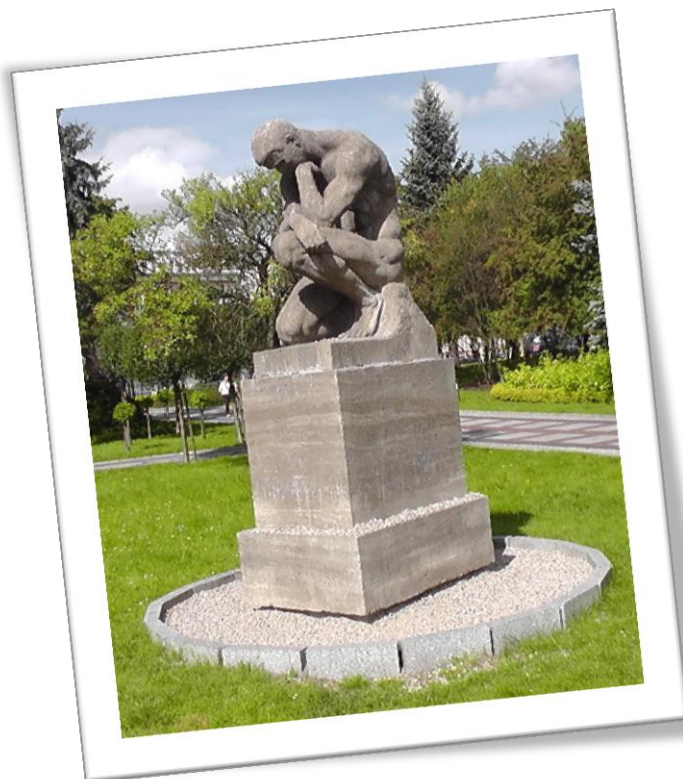

Nazwa stolicy Gminy związana jest z dębami (Dębica - dąb, dęb). Oficjalną maskotką Gminy Damnica jest sympatyczny ludzik „Damniś” nawiązujący do rolniczo-leśnego charakteru rejonu. Maskotka została zaprojektowana w 2011 roku w ramach ogłoszonego konkursu na „Maskotkę Gminy Damnica”. Podczas koncertu finałowego Dni Damnicy 2011, ogłoszono jego zwycięzcę – autorem jest Pan Jarosław Polanek ze Słupska. Od tej pory „Damniś” towarzyszy mieszkańcom podczas najważniejszych imprez odbywających się w trakcie całego roku.

Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1407 r. i wymieniona została wówczas nazwa Damnitz. W 1469 r. książę pomorski Eryk II przekazał w lenno braciom Klausowi i Lorenzowi von Stojentin kilka wsi pomorskich, wśród których była Damnica. W 1485 r. (oraz przez co najmniej następne 100 lat) majątek był w posiadaniu rodziny von Schwave. W pierwszej połowie XVII w.

Wilhelm Hohenzollern, elektor brandenburski i książę pruski przekazał wieś Danielowi Dietrichowi von Hepburn (za zasługi w wojnie trzydziestoletniej - był jednym z pułkowników Wallensteina i z jego ramienia nadzorował budowę licznych szaniec obronnych na terenie Pomorza). Był on synem Edelmana Aleksandra Hepburn, szkockiego zwolennika (a zarazem szwagra) królowej Marii Stuart, który po jej śmierci uciekł do Starogardu na Pomorzu, gdzie ożenił się z córką bogatego kupca. Po śmierci Daniela (zmarł na dżumę i został pochowany w pobliskim Kościele w Zagórzycy) – Hepburnowie byli właścicielami Damnicy i okolicznych majątków, aż do końca XVIII wieku kiedy ród wymarł. Pod zarządem tej rodziny wieś przemianowano na Hepburn-Damnitz, a następnie na Hebron Damnitz (nosiła tę nazwę aż do 1945 r.). Dobra damnickie należały później do takich rodów jak: von Hainsky, von Puttkamer, von Damnitz, von Blanckensee, von Gamp. W tym miejscu należy wspomnieć, iż baron Karl von Gamp w 1890 r. ożenił się Klarą Bayer - córką Fridricha Bayera, założyciela koncernu chemicznego i farmaceutycznego. Po śmierci barona Klara von Gamp (1918 r.) umieściła na grobie męża neoklasyczną rzeźbę autorstwa Fritza Klimscha („Der Gebeugte” znanej obecnie pod nazwą „Upokorzony”). Rzeźbę w 1970 roku przewieziono do Słupska i postawiono na skwerze im. Pierwszych Słupszczyzan. Wieś rozwinęła się w drugiej połowie wieku XIX, po wybudowaniu linii kolejowej Szczecin – Gdańsk.

Rysunek 9 - "Upokorzony", rzeźba autorstwa Fritza Klimscha

Źródło: commons.wikimedia.org

Pałac w Damnicy

Jeden z najpiękniejszych obiektów zabytkowych całego powiatu słupskiego. Wybudowany w latach 70. XIX wieku, ocalał z zawieruchy dziejowej. Z jego dawnego wystroju zachowało się wiele cennych obiektów, które do dziś cieszą oczy wielu zwiedzających i świadczą o dawnej świetności Damnicy.

W 1910 roku posiadłość przejął Karl von Gamp, który mógł pozwolić sobie na zakup majątku i jego rozbudowę dzięki bogatej rodzinie żony. Pałac zaprojektowany przez Gustawa Koehlbacha jest bardzo złożony. Wybudowany został na planie przylegających do siebie prostokątów, posiada wiele wykuszy i występów. Budynek pokryty został częściowo mansardowym, częściowo kopertowym dachem z lukarnami, posiada dwie kondygnacje. Elewacje wschodnia i zachodnia są bardzo bogato zdobione. Od zachodu budynek zdobi taras z balustradą, z którego schodzi się do parku otaczającego pałac. Główne wejście znajduje się od strony wschodniej, nad drzwiami mieści się witrażowe przeszklenie. Pierwsza kondygnacja ma charakter oficjalny – reprezentacyjny, natomiast piętro – mieszkalny. Wchodzącym do pałacu ukazuje się reprezentacyjny hol o wystroju z ciemnego bejcowanego drewna. U sufitu zawieszony jest żyrandol w kształcie żaglowca. Na parterze znajdują się także: sala balowa zwana lustrzaną, palmiarnia oraz pokój myśliwski. Ściany sali lustrzanej pokryte są kasetonami z tkaniną o barwie złota i zieleni. Znajdują się w niej także lustro kryształowe, kinkiety w kształcie kwiatów. Malowane sklepienie zdobią alegorie czterech pór roku. Z sali balowej przechodzi się do biblioteki drzwiami półkolistymi przesklepionymi ze stiukowymi kolumnami ze złożonymi jońskimi kapitelami, podtrzymującymi złożoną arkadę. W bibliotece, w której dawniej mieściła się palmiarnia, podłogi i ściany obłożone są czerwonym marmurem, znajduje się 10-metrowa palma konopna, przywieziona w 1919 z Palestyny. Palma ustawiona została w specjalnie dla niej przygotowanym miejscu – pod przeszkloną kopułą. Na tym samym poziomie mieści się również sala myśliwska z malowidłami ściennymi Maksa Gartnera i dwa neorenesansowe piece

kaflowe. Pałac otoczony jest podworskim czterohektarowym starym parkiem, w którym znajduje się kilka pomników przyrody. Przez park przepływa rzeczka Charstnica. Ciekawostką jest, że do damnickiego pałacu zajeżdżał niemiecki malarz ekspresjonista, grafik, rzeźbiarz i projektant witraży Pechstein. Obecnie w pałacu funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Rysunek 10 - Pałac w Damnicy oraz blisko stuletnia palma

Źródło: commons.wikimedia.org

Kościół (pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Damnicy) położony w środkowej części wsi, w południowo-zachodnim narożniku dawnego parku pałacowego, przy szosie prowadzącej do Damna. W bliskim sąsiedztwie od północy rzeka Charstnica. Od strony szosy park ogrodzony XIX-wieczną, żeliwną, dekoracyjną kratą. Kościół murowany z kamienia i cegły. Z czasu budowy kościoła zachowały się: neogotycki ołtarz (niekompletny), dwie ławy kolatorskie, ławki z motywami kwiatowymi, empora z płycinową balustradą.

Około 5 km na północny wschód od Damnicy leży wieś Damno. Podobnie jak w przypadku Damnicy, jej nazwa wywodzi się od dębów, które dominowały w średniowieczu w tutejszych lasach. Wieś prawdopodobnie istniała już we wczesnym średniowieczu. Do dziś nad rzeką widoczne jest dobrze zachowane grodzisko z wałami i suchą fosą.

Dwór w Damnie

Dwór Artura von Livoniusa, klasycystyczny, zbudowany około połowy XIX wieku przebudowany w latach 1937-40. Budynek murowany, parterowy z łamanym dachem i ryzalitem frontowym oraz balkonem i tarasem, Legenda mówi, że istniejący pałac jest drugim z kolei, poprzedni się zapadł, gdy jego właścicielka poszczuła żebraczkę psami.

Kościół pw. św. Szymona i Judy Tadeusza w Damnie

Jednym z cenniejszych zabytkowych obiektów w Damnie jest XIX-wieczny kościół, dawniej ewangelicki, obecnie rzymsko - katolicki pod wezwaniem Św. Szymona Judy Tadeusza Ap. Obiekt zbudowany został w 1878 roku w stylu neogotyckim (taka data widnieje na chorągiewce dachowej), z czerwonej cegły wątkiem krzyżkowym. Detale architektoniczne również są ceglane.

Dach o kształcie dwuspadowym pokryty blachą ocynkowaną (pierwotnie łupkiem kamiennym), zaś samą wieżę kościoła pokryto miedzianą blachą ułożoną w łuskę. Kościół zbudowany został na planie wydłużonego prostokąta z węższym zamkniętym trójbocznie prezbiterium, do którego przylega zakrystia. Jest to budynek jednonawowy z emporą od zachodniej strony. Obecny kościół został wzniesiony w miejsce dawnego wzmiankowanego już w 1590 roku - jego wizerunek znany jest z obrazu będącego własnością Otto Setlermeistera z Damna. Z dawnego wyposażenia kościoła zachowało się wiele cennych zabytków, między innymi XVIII - wieczny ołtarz ufundowany w 1708 r. przez Veronikę Marię von Below i jej drugiego męża Piotra Fryderyka von Zitzewitz oraz barokowa tablica pamiątkowa z 1705 roku Ewalda von Puttkamer i Veroniki Marii von Below. Z czasów budowy kościoła zachowały się XIX - wieczne boczne ołtarze, ambona, rzeźba św. Piotra i św. Pawła, prospekt organowy, emporą organowa, obraz Zmartwychwstanie Chrystusa i witraże z herbami Bochnów i Zitzewitzów z 1936 roku autorstwa I. Ditzingera ze Szczecina. Interesujący jest także witraż przedstawiający herby małżonków von Kleist i von Ahlebeck - patronów kościoła i fundatora witrażu.

Nad Łupawą znajduje się **młyn w Damnie**, który istniał już w XVIII wieku, pierwsze zapiski o jego istnieniu pochodzą z 1784 r. Po II wojnie światowej młyn został znacznie rozbudowany i zmodernizowany, jednak większość ze starych maszyn z końca XIX wieku zachowała się i działała, aż do zamknięcia młyna w 1992 roku. Obecnie w zabudowaniach mieści się Agroturystyka „Stary Młyn”.

Rysunek 11 - Pałac w Bobrownikach

Źródło: www.farm-frites-dwa.pl

W niewielkiej odległości znajduje się wieś **Bobrowniki** (nad rzeką Łupawą) w której zlokalizowany jest **pałac** wybudowany w latach 1864-1865 w otoczeniu jednego z najpiękniejszych parków na Pomorzu. W 1945 roku Bobrowniki zostały opanowane przez Armię Radziecką. Dobra ziemskie zostały ograbione, a kosztowności wywiezione do Związku Radzieckiego. Stacjonował tu rosyjski sztab, którego zadaniem była również wywózka zboża, bydła i maszyn rolniczych. Rosjanie pozostali w Bobrownikach do 1952 roku. Wtedy wieś trafiła do rąk Polaków, a niemieccy mieszkańcy opuścili

Bobrowniki. Właścicielem obiektu jest firma Farm Frites Poland Dwa, która na początku dwudziestego pierwszego wieku przywróciła dawny blask pałacowi wraz z założeniem parkowym.

W pobliskim **Łojewie** znajduje się **zespół pałacowo-folwarczny** z końca z XIX wieku (rozbudowany w roku 1914). Niestety (w odróżnieniu od Bobrownik) pałac obecnie zupełnie nie przypomina wspaniałej rezydencji. Po ostatniej wojnie mieściły się tu biura PGR oraz mieszkania jego pracowników. Za pałacem znajduje się park, który obecnie jest nieczytelny. Dziesięć lat temu została rozebrana murowana gorzelnia z 1904 roku.

Około 5 km na zachód od Damna leży wieś **Świelichowo**. Znajduje się w niej **pałac** wzniesiony w 1868 roku jako budynek dwukondygnacyjny, murowany z kamieni i cegły. Dach kryty był miedzianą blachą. Wokół pałacu rozciągał się park o powierzchni 11 ha, z którego zachowała się stara aleja kasztanowców. Na zachodnich krańcach Gminy znajduje się eklektyczny **pałac w Wielogłowach** (z wymyślną wieżą) pochodzący z 1877 roku. Wybudowany został przez ówczesnych właścicieli - Kellermanów. Obiekt został przebudowany w latach 1920-25. Wokół pałacu zachował się niewielki park oraz kompleks budynków folwarcznych (domy pracowników folwarcznych, stajnia, obora, stodoła, spichlerz, garaże oraz kuźnia z lat 20 XX wieku).

W miejscowości **Domaradz** (przy Drodze Krajowej nr 6) znajduje się **kościół** (p.w. św. Stanisława Kostki) pochodzący z drugiej połowy XIV wieku, później wielokrotnie przebudowywany - ostatni raz w 1907 roku. Pomimo tego zachował elementy dawnej średniowiecznej konstrukcji. Za kościołem, na wzniesieniu znajduje się niewielki cmentarzyk. We wsi jest też zespół pofolwarczny z XIX wieku.

Ciekawym obiektem jest **pawilon myśliwski** von Zitzewitzów z połowy XIX wieku (mający postać ceglanej wieży) oraz park. Parkowy pawilon myśliwski położony jest na skraju dawnego parku. Wykorzystywany był prawdopodobnie jako domek myśliwski. Ostatni Zitzewitzowie słynęli jako wspaniali organizatorzy wielkich polowań. Obecnie obiekt jest opuszczony i zdemolowany. Uroku obiektowi nadają detale architektoniczne takie jak arkadkowy gzyms, krenelażem i narożne ośmioboczne sterczyny.

Rysunek 12 - Dziewiętnastowieczny most kolejowy nad Łupawą

Źródło: zabytki.ocalicodzapomnienia.eu

Nad rzeką Łupawą w **Łebieniu** znajdują się dwa zabytki techniki. Pierwszym z nich jest **Elektrownia Wodna Łebień I** zbudowana w 1933 roku. Obok znajduje się EW Łebień II (z 1990 r.). W skład obiektu wchodzi jaz o 13 przesłach, jaz upustowy, zapory. W niewielkiej odległości – również na Łupawie – znajduje się zabytkowy **most kolejowy** zbudowany w latach 1869-1870. Jest najprawdopodobniej najstarszym mostem w okolicy. Biegnie pod nim również droga z Damna do Starej Dąbrowy. Został zbudowany na 107,884 kilometrze linii kolejowej Gdańsk – Starogard Szczeciński. Most jest czteroprzęsłowy, łukowy ze sklepieniem ceglany, same zaś przyczółki i filary są zbudowane z granitu.

W leżącej 5 km na południe od Damnicy, **Zagórzycy** znajduje się **kościół** z 1844 roku. Ciekawym obiektem jest położony na południe od wsi (przy drodze do Mianowic) **pomnik (z 1910 r.)** upamiętniający potyczkę jaka miała miejsce w Zagórzycy 18 marca 1807 roku pomiędzy polskimi pododdziałami gen. Sokolnickiego, a pruskimi kawalerzystami majora Schilla. Obelisk odsłoniła we wrześniu 1910 roku cesarzowa niemiecka Augusta Wiktoria przy okazji wizyty cesarskiej pary w Słupsku (uroczystości 600-lecia lokacji Słupska na prawie lubeckim).

Rysunek 13 - Pomnik upamiętniający potyczkę w Zagórzycy z 1807 r.

Źródło: Altra Consulting

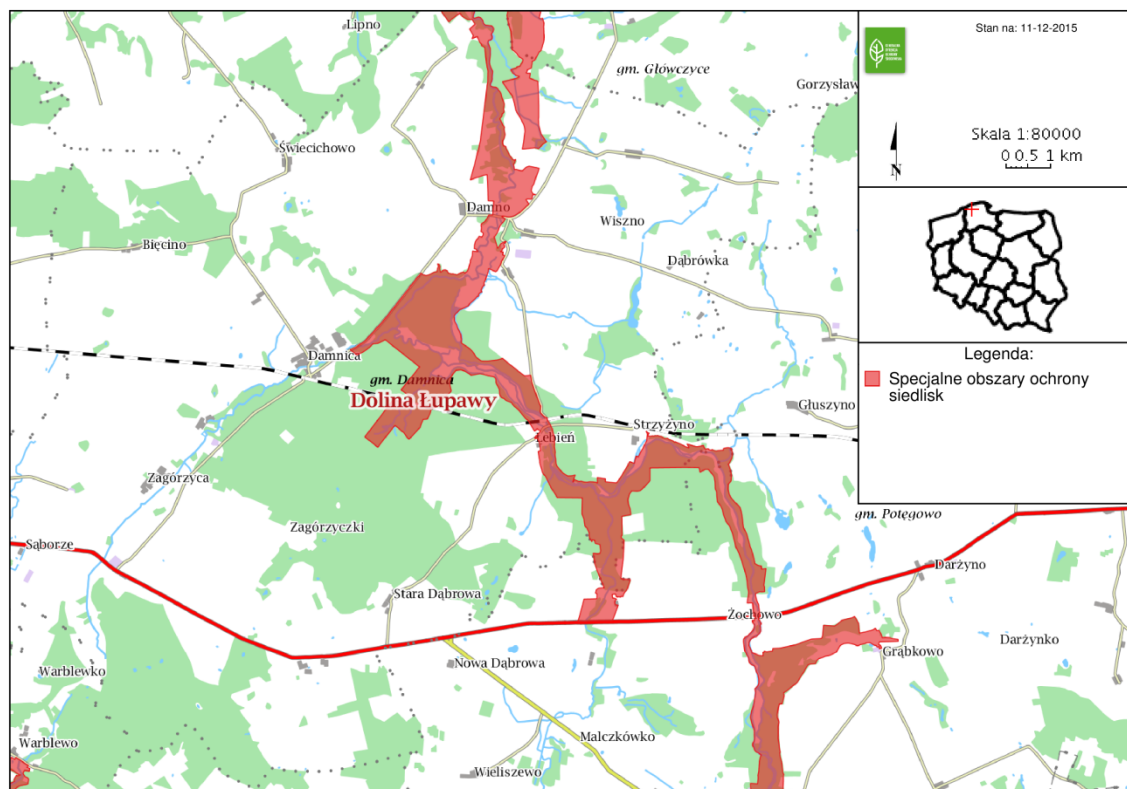
W **Karzniczce** znajdowała się prawdziwa perła architektury - jedna z najcenniejszych na Pomorzu. Był nią **XVIII-wieczny pałac** zbudowany na wyspie, zwany potocznie „pałacem na wodzie” – co jest ewenementem w przypadku rezydencji dworskich. Pałac oparł się różnym zawieruchom dziejowym (mieściła się tu nawet siedziba NKWD w latach 1945-51), swój kres osiągnął dopiero po zmianach własnościowych i po przejściu w prywatne ręce (firma deweloperska). W roku 2009 pałac spłonął. Trzy lata później w ruinach wybuchła kolejny pożar (płonie ocalała w pierwszym pożarze wieża zegarowa). Obecnie budynek jest w stanie całkowitej ruiny.

Walory przyrodnicze

Cenny przyrodniczy zasób Gminy Damnica stanowią lasy (29% całkowitej powierzchni) o szczególnie dużym udziale lasów bukowych, bukowo-dębowych i olsów. Występują tereny torfiskowe, bagienne oraz drobne oczka wodne spełniające ważną rolę przyrodniczą i hydrologiczną wpływając na wzrost bioróżnorodności. Na obszarze Gminy występują 42 obiekty uznane za pomniki przyrody. Na obszarach leśnych znajdują się stanowiska ptaków chronionych, a niezwykle cenne pasmo przyrodnicze stanowi dolina Łupawy wraz z samą rzeką stanowiącą środowisko życiowe i bytowe ptaków nawodnych, ssaków chronionych oraz ryb. Dolina wyróżnia się walorami krajobrazowymi oraz wartościowymi przyrodniczo kompleksami leśnymi i stanowi główny ciąg ekologiczny dla Gminy.

Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Gdańsku (z października 2015 r.) określił stan biologiczny wód strugi Charstnicy (dopływ Łupawy) jako umiarkowany. Zły stan biologiczny strugi wynika z niewystarczającej wydajności lokalnej oczyszczalni ścieków. Modernizacja tej oczyszczalni jest priorytetowym zadaniem władz gminnych.

Rysunek 14 - Obszary chronione na terenie Gminy Damnica

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska; portal www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszary Natura 2000

Głównym celem funkcjonowania sieci Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej. Na terenie Gminy Damnica wyznaczono jeden obszar siedliskowy - Dolina Łupawy.

Dolina Łupawy (PLH 220036) - specjalny obszar ochrony siedlisk

Obszar obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jez. Jasień. Obszar zawiera 18 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Są to jednocześnie ważne siedliska fauny, niezwykle tu bogatej. Dodatkową wartość stanowią górski i podgórski charakter rzeki, jedno z największych skupisk źródlisk na Pomorzu oraz liczne rzadkie i zagrożone gatunki roślin z Polskiej Czerwonej Księgi.

Walory przyrodnicze Gminy przyciągają organizatorów wielu różnych imprez, w damnickich lasach odbyła się (lipiec 2015 r.) pierwsza edycja Rajdu na Orientację „Pazur Gryfa”. Ideą rajdów jest aktywny wypoczynek i sportowa rywalizacja pośród „...niezmierzonych lasów pełnych wzgórz, dolin, jarów, polan, z bogactwem fauny i flory. Wśród nich zabytki przyrody i historii z pomnikami, zapomnianymi cmentarzami, starymi kaplicami i kryptami, starożytnymi kurhanami, grodziskami i osadami, pełne zagadkowych pałaców, starych młynów i linii kolejowych. Wszystko to wśród wijących się pomorskich rzek: Wieprzy, Słupi, Łupawy i Łeby. Raz do roku w takich miejscach kęsać będzie „Pazur Gryfa” – rajd na orientację z trasami pieszymi i rowerowymi...”.

Turystyka i rekreacja

Zwolennicy aktywnego wypoczynku, pragnący poznać okolice, urokliwą przyrodę oraz piękne zabytki na terenie Gminy Damnica odnajdą miejsca idealnie nadające się na wycieczki piesze, rowerowe oraz kajakowe.

Szlak Wodny na Rzece Łupawie

Atrakcją szlaku jest możliwość zorganizowania całonocnej wyprawy kajakowej do Słowińskiego Parku Narodowego i podziwiania panoramy wybrzeża Bałtyku ze szczytów ruchomych wydmy. Rzeką Łupawa biegnie przez obszar Województwa Pomorskiego, od źródła w okolicach jeziora Jasień w Parku Krajobrazowym Dolina Słupi, przez wzgórza morenowe porośnięte gęstymi lasami w górnym i środkowym odcinku oraz nizinę nadmorską, gdzie wpada do jeziora Gardno w Słowińskim Parku Narodowym. Gardno to jezioro przybrzeżne, które charakteryzuje się występowaniem wysokiej fali i koniecznością płynięcia pod wiatr. Wiąże się to z dużym wysiłkiem i jest niebezpieczne.

Rzeką prawie na całej długości ma pierwszą klasę czystości. Jej długość to około 99 km, w tym samego szlaku 91 km. Pokonanie go zajmuje około pięciu dni. Szlak należy do trudnych i wymaga doświadczenia. Spływ kajakowy Łupawą to propozycja dla osób lubiących prawdziwą przygodę, gdyż jest to jeden z najpiękniejszych i najbardziej dzikich szlaków na Pomorzu. Przeszkody to zazwyczaj liczne, lecz łatwe do ominięcia kamieniste bystrza oraz duża liczba krótkich przenosek. Najlepiej sprawdzą się kajaki jednoosobowe zaopatrzone w fartuchy. Infrastruktura turystyczna przy szlaku jest słabo rozwinięta, jednak są liczne dzikie miejsca na obozowisko dla 4-5 namiotów. Na Łupawie znajdują się również elektrownie wodne, z których część jest udostępniona do zwiedzania.

Rysunek 15 - Rzeka Łupawa

Źródło: www.ceik.damnica.org

Szlak wiedzie przez: Rowy (gmina Ustka) – Smołdzino (gmina Smołdzino) – Czarny Młyn (gmina Główny) – Żelkowo (gmina Główny) – Drzezewo (gmina Główny) – **Damno (gmina Damnica)** - Czarna Dąbrówka (powiat bytowski) – Kozin (gmina Czarna Dąbrówka) – Jasień (gmina Czarna Dąbrówka).

Atrakcje na szlaku Łupawy:

- Park Krajobrazowy Dolina Słupi
- Rezerwat Rowokół - szczyt Rowokół wys. 115m n.p.m. z panoramą na Morze Bałtyckie
- Słowiński Park Narodowy – Światowy Rezerwat Biosfery UNESCO
- Kościół z XVII w. w Łupawie
- **Neogotycki kościół z 1879 r. w Damnie**
- **Pałac w otoczeniu starego drzewostanu w Damnie**
- **Stary młyn w Damnie (Agroturystyka „Stary Młyn”)**
- Ceglany młyn z XIX w. ze skansenem wiejskich powozów w Poganicach
- Kościół Świętej Trójcy w Smołdzinie
- Muzeum Przyrodnicze w Smołdzinie - poświęcone przyrodzie Słowińskiego Parku Narodowego
- Elektrownia wodna Łupawa
- Elektrownia wodna Poganice (udostępniona do zwiedzania)
- **Elektrownia wodna Łebień**
- Elektrownia wodna Drzezewo
- Elektrownia wodna Żelkowo (udostępniona do zwiedzania)
- Elektrownia wodna Smołdzino (udostępniona do zwiedzania)

Szlak Doliny Łupawy (szlak pieszy, niebieski)

Trasa piesza o długości 67 km wiodąca leśnymi i polnymi drogami, biegnąca z Gardny Wielkiej w gminie Smołdzino. W centrum miejscowości warto odwiedzić neogotycki kościół z 1852 roku. Szlak prowadzi na najwyższe wzniesienie w okolicy – górę Rowokół, która niegdyś stanowiła ważny punkt nawigacyjny żeglarzy, była też miejscem pogańskiego kultu i legendarnym gniazdem piratów. Teren porastają urzekające pięknem i aromatem bory sosnowe. Z Rowokołu szlak wiedzie polną drogą wśród okresowo wilgotnych łąk i niskotorfowiskowych szuwarów na otwartej przestrzeni. Po drodze przecina stary nasyp kolejowy, pozostałość po dawnej linii kolejowej Gardna Wielka - Smołdzino. Następnie zgodnie z biegiem koryta rzeki Łupawy prowadzi do Żelkowa w gminie Główny, gdzie dawnym nasypem kolejowym dociera do ponad stuletniej elektrowni wodnej z pięknym herbem na fasadzie. Szlak w tym miejscu poprowadzony jest nad kanałem, następnie równoległe do rzeki wśród gęstego lasu. Łupawa na tym odcinku płynie doliną, przedzierając się przez wzniesienia morenowe nazywane Górą Choćmirowskimi. Strome brzegi miejscami tworzą niemal pionowe ściany o wysokości do 20 m. Z Drzeżewa, gdzie znajduje się elektrownia wodna, **szlak przez las prowadzi do Wiatrowa, Damna i Bobrownik w gminie Damnica. W Bobrownikach trasa przebiega przez park podworski, w którym znajdują się okazałe buki oraz dwa 2,5-metrowe głazy narzutowe przy wejściu do pałacu. Z parku szlak prowadzi przez łąki i las do pięknego trzyłukowego wiaduktu i mostu na Łupawie. Schodząc z trasy na drugą stronę rzeki można obejrzeć stare zabudowania dworskie, do których prowadzi aleja wysadzona ponad 200 letnimi drzewami. Wracając na szlak należy kierować się wzdłuż wschodniego brzegu rzeki porośniętego lasem, prowadzącego na wysoko usytuowaną otwartą przestrzeń, z pięknym widokiem na stary sosnowy las i wieś Strzyżyno, do której dalej prowadzi szlak. Dominantą Strzyżyna jest okazały dąb.** W kolejnych na trasie Poganicach znajduje się stary młyn zaadaptowany na obiekt gastronomiczny. Z Poganic dotrzemy do Łupawy, w której godny uwagi jest murowany, salowy kościół z wieżą, wybudowany w latach 1767-1772. Przy kościele stoi głaz narzutowy o obwodzie 6,4 m i wysokości 3,5 m. Mijając kościół i przechodząc przez most na Łupawie dotrzemy do Soszyc. Na tym odcinku szerokość rzeki dochodzi miejscami do 13 m, a jej głębokość do 1m. Ze wsi szlak brukową drogą wiedzie przez las do bezodpływowego jeziora Duże Karwno o powierzchni ponad 33 hektarów, długości 1200 m i głębokości dochodzącej w południowej części do ponad 18 m. Na północnym brzegu jeziora znajduje się plaża. Znad jeziora szlak biegnie lasem, pomiędzy stromymi zboczami doliny rzeki Łupawy do Czarnej Dąbrówki, gdzie dobiega końca.

Przebieg trasy: Gardna Wielka, Rezerwat Rowokół (gmina Smołdzino) – Czarny Młyn, Żelkowo, Drzeżewo (gmina Główny) – **Damno, Bobrowniki, Strzyżyno (gmina Damnica)** – Pogonice, Żochowo, Łupawa (gmina Potęgowo) – Soszyce, Jezioro Wielkie Karwno, Czarna Dąbrówka (gmina Czarna Dąbrówka).

Atrakcje na szlaku

- Neogotycki kościół z 1852 roku w Gardnie Wielkiej
- Góra Rowokół
- Elektrownia Wodna w Żelkowie
- Wzgórza Choćmirowskie
- Elektrownia wodna w Drzeżewie
- Jezioro Wielkie Karwno

Szlak Pierścień Gryfitów (szlak rowerowy, czarny)

Szlak – w formie pętli – został oznakowany kolorem czarnym wiodący przez niezwykle urokliwy i urozmaicony teren. Oprócz walorów przyrodniczych i krajobrazowych daje możliwość poznania regionalnej architektury Ziemi Słupskiej oraz miejscowości z zabytkowymi dworami, pałacami i kościołami. Swój początek i koniec ma w Swołowie – Stolicy „Krainy w Kratę”, czyli terenu, na którym dominowało budownictwo szachulcowe związane z domami mieszkalnymi, budynkami gospodarczymi czy sakralnymi (kościółami), a które do dziś możemy oglądać na tym terenie.

Trasa jest długa i dość trudna, dlatego należy liczyć się, że na jej pokonanie potrzebne będą dwa dni. Trasę wycieczki można skrócić korzystając z innego szlaku „Krainy w Kratę”, jak np. niebieskiego „Dolina Moszczeniczki” lub zielonego „Droga Księżęca” (umożliwi to dotarcie bezpośrednio ze Słupska do Swołowa). By w pełni wykorzystać potencjał turystyki rowerowej tej trasy - istnieje konieczność udrożnienia szlaku na terenie Gminy.

Przebieg trasy: Swołowo - Krężotki - Wielichowo - Gałęzinowo - Strzelinko - Bydlino - Swochowo – Bukówka - Kukowo - **Bięcino - Karzniczka - Zagórzycza - Sąborze** - Warblewko – Warblewo - Dębica Kaszubska- Nadleśnictwo Leśny Dwór (zakole Słupi) – Żelkówko - Żelki – Lulemino – Kuleszewo - Słonowice - Dobrzęcino - Komorzyn – Sycewice - Gać – Swołowo

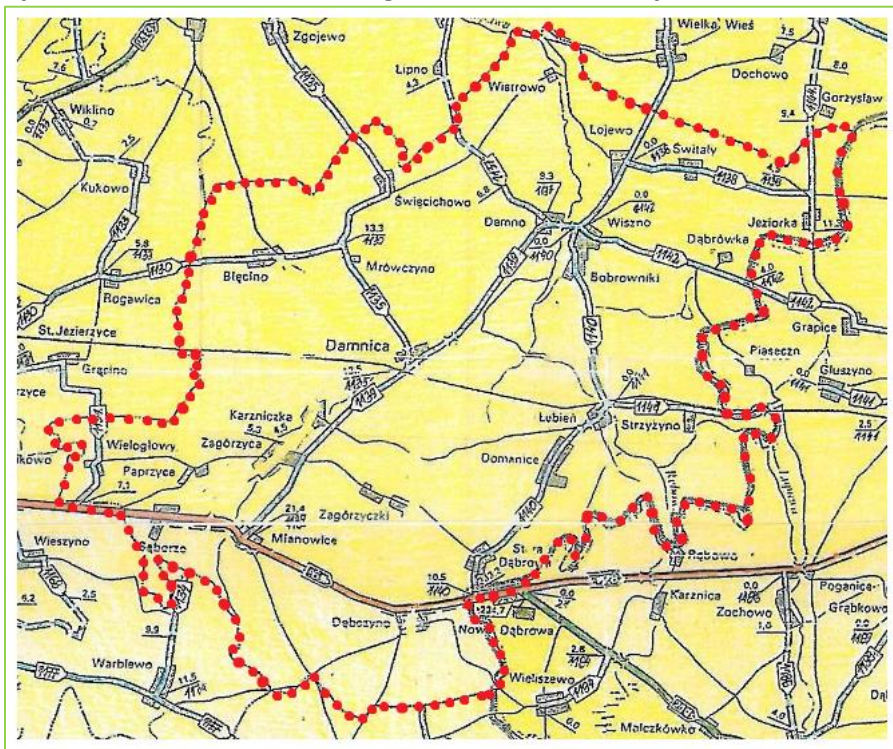
Infrastruktura oraz układ komunikacyjny

Infrastruktura drogowa

Sieć drogową w Gminie Damnica tworzy: 1 droga krajowa (DK), 10 dróg powiatowych (DP) oraz 59 dróg gminnych (DG). **Droga Krajowa nr 6 (DK 6)** prowadzi od granicy z Niemcami w Kołbaskowie do Łęgowa, jej długość wynosi około 351 km. Przebiega przez województwa Zachodniopomorskie i Pomorskie. Jest połączeniem niezbędnym dla ruchu osobowo-towarowego między dwoma najważniejszymi ośrodkami miejskimi w północnej Polsce: Szczecinem oraz Trójmiastem. W Gminie Damnica droga przebiega w południowej części Gminy (łąącząc wschodnią i zachodnią granicę na odcinku około 8,7 km).

Przez północny teren Gminy (Wielogłowy - Budy – Bobrowniki - Świtawy) przebiega również planowana Droga Ekspresowa nr 6 (S6), która połączy Słupsk z Trójmiastem. W marcu 2015 r. zawarto umowę na wykonanie dokumentacji projektowej pn.: "Koncepcja programowa budowy drogi ekspresowej S6 na odcinku Słupsk-Lębork".

Rysunek 16 - Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Damnica

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku

Tabela 4 - Wykaz Dróg Powiatowych na terenie Gminy Damnica

Lp.	Nr drogi [DP]	Przebieg
1	1130G	od DW 213 – Jezierzyce – Rogawica - Mrówczyno
2	1131G	Jezierzyce – Wielogłowy – do DK 6
3	1135G	Żelkowo – Zgojewo – Świecichowo - Damnica
4	1137G	od DW 213 – Lipno - Damno
5	1138G	od DP 1139G do m. Jeziorka
6	1139G	od DW 213 – Wielka Wieś – Damno – Damnica - Mianowice
7	1140G	Bobrowniki – Łbień – Stara Dąbrowa
8	1141G	Łbień – Głuszynko
9	1142G	Bobrowniki - Grapice
10	1144G	od DW 213 – Wykosowo – Jeziorka

Źródło: Urząd Gminy Damnica

Linia kolejowa

Przez Gminę Damnica przebiega Linia Kolejowa nr 202 (o długości 334,360 km), łącząca Gdańsk ze Stargardem Szczecińskim przez Gdynię, Łębork, Słupsk, Koszalin, Białogard, Świdwin i Łobez. Na terenie Gminy linia jest (jak i na większości przebiegu) jednotorowa i zelektryfikowana (1989 rok). W Damnicy oprócz stacji pasażerskiej znajduje się również stacja towarowa. Na terenie Gminy znajduje się także przystanek kolejowy w Strzyżynie (Strzyżyno Słupskie). Linia kolejowa w roku 2015 przeszła modernizację i remont, a w dłuższej perspektywie czeka ją kompleksowa przebudowa (polegać głównie będzie na budowie drugiego toru i podniesieniu prędkości przejazdu do 160 km/h).

Publiczny transport zbiorowy

Usługi publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Damnica realizowane są przez Nord Express, PKS Słupsk oraz PKP (Szybką Kolej Miejską).

Tabela 5 - Przystanki (stacje) publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Damnica

Lp.	Miejscowość	transport szynowy		transport kołowy
		PKP / SKM	Nord Express	PKS Słupsk
1	Bięcino			v
2	Bobrowniki		v	v
3	Budy			v
4	Damnica	v	v	v
5	Damno		v	v
6	Dąbrówka			v
7	Domaradz			v
8	Karzniczka		v	v
9	Łebień			v
10	Łojewo		v	v
11	Mianowice		v	v
12	Mrówczyno			v
13	Sąborze		v	v
14	Skibin			v
15	Stara Dąbrowa			v
16	Strzyżyno	v		
17	Świecichowo			v
18	Świtały		v	
19	Wiatrowo			v
20	Wielogłowy		v	v
21	Wisznio			v
22	Zagórzycza		v	v

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Damnica wykluczone komunikacyjnie są miejscowości: Jeziorka (14 osób zamieszkałych), Głodowo (11 osób) – nie dociera do nich komunikacja publiczna. Z kolei w miejscowościach: Wiatrowo (98 osób) oraz Łebień (210 osób) zlikwidowane zostały połączenia ze Słupskiem co wpłynęło negatywnie na możliwość łatwego dojazdu młodzieży do szkół średnich oraz dorosłym do pracy. Na pewną formę wykluczenia komunikacyjnego wpływa również zbyt mała (lub niedostosowana do potrzeb mieszkańców Gminy) częstotliwość kursowania pociągów i autobusów.

Infrastruktura wodna, kanalizacyjna, oczyszczalnie ścieków, gospodarka odpadami

Sieć wodociągowa w Gminie Damnica jest dobrze rozwinięta. Z sieci wodociągowej korzysta 99,8% mieszkańców. Długość sieci wodociągowej wynosi 56,4 kilometrów.

Tabela 6 - Infrastruktura wodociągowa w Gminie Damnica [stan na 31 XII 2014]

długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	56,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	781
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³ - dekametr sześcienny]	158,2
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	6281
roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³]	25,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Zaopatrzeniem w wodę mieszkańców Gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Damnicy (ul. Górna 1).

Około 90% mieszkańców Gminy Damnica korzysta ze zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do trzech biologicznych oczyszczalni ścieków.

Tabela 7 - Infrastruktura kanalizacyjna w Gminie Damnica [stan na 31 XII 2014]

długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	72,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	710
ścieki odprowadzone [dam ³ – dekametr sześcienny]	142
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	5652

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Gmina Damnica (zgodnie z Uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 416/XX/12 z dnia 25 czerwca 2012 roku) przypisana została do Regionu Północnego gospodarki odpadami - dla którego Regionalna Instalacja do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) jest obiekt w Chlewnicy (Gmina Potęgowo). Tam zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami trafiają odpady komunalne z terenu Gminy Damnica. Odpady są składowane i utylizowane na składowisku w Chlewnicy.

Tonaż odpadów:

- komunalne o kodzie 20 03 01 (tj. zmieszane): 2013 - 486 ton, 2014 - 604 t., 2015 - 654 t.;
- zmieszane opakowaniowe: 2013 - 46 ton, 2014 - 83 t., 2015 - 112- t. ;
- szklane: 2013 - 73 tony, 2014 - 64 t., 2015 - 64 t.

Gmina Damnica osiąga wymagane przepisami poziomy recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku:

- papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło: 2013 - 38,04%, 2014 - 26,91%, 2015 - 24,48%.

Demografia

Gmina Damnica jest dziewiątą (na dziesięć) co do wielkości gminą w Powiecie Słupskim - jedyną mniejszą jest Gmina Ustka (miasto) – o powierzchni 168 km². Zameldowanych jest tu 6 281 osób (również dziewiąta pozycja w powiecie).

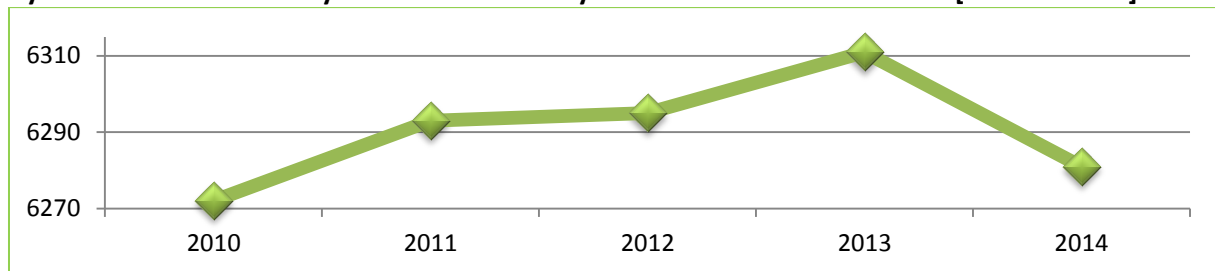
Średnia gęstość zaludnienia w Gminie to 37 osób na km² (piąta pozycja w powiecie). Dla porównania średnia gęstość zaludnienia w Województwie Pomorskim to 126 os./km², a w Powiecie Słupskim to 42 os./km².

Tabela 8 - Liczba ludności w Gminie Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]

Liczba ludności (stan na 31 XII)	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	6272	6293	6295	6311	6281
- mężczyźni	3185	3203	3211	3206	3190
- kobiety	3087	3090	3084	3105	3091
Ludność na 1 km²	37	38	38	38	37
Współczynnik feminizacji (kobiety na 100 mężczyzn)	97	96	96	97	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

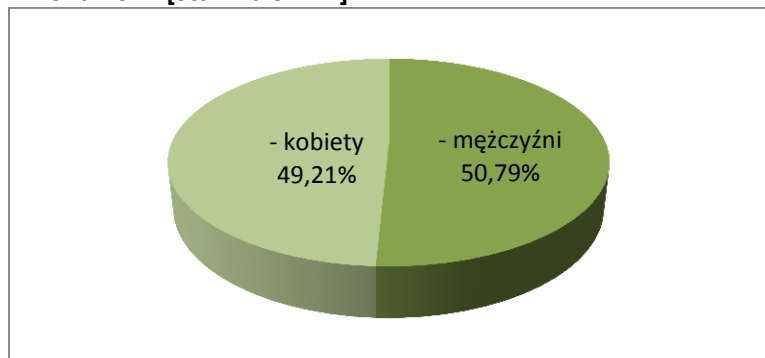
Rysunek 17 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni pięciu lat (2010-2014) ludność Gminy zwiększyła się o 9 osób. W porównaniu do innych gmin Powiatu Słupskiego - w których liczba mieszkańców zwiększyła się (5 gmin) – jest to najmniejszy wzrost. Według demograficznej prognozy Głównego Urzędu Statystycznego minimalna tendencja spadkowa liczby mieszkańców w przypadku Gminy Damnica może nadal się utrzymywać, ale nie przyjmie zauważalnego wymiaru, bo spadek dla terenów wiejskich Powiatu Słupskiego w roku 2050 wyniesie jedynie -1,6% (gdzie 2013=100%).

Rysunek 18 - Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w Gminie Damnica w roku 2014 [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Proporcje płci w Gminie Damnica są zbliżone, z nieznaczną przewagą mężczyzn nad kobietami. Tendencja przewagi ilości mężczyzn nad kobietami utrzymuje się również w Powiecie Słupskim (gdzie 49,90% to kobiety, a 50,10% mężczyźni) lecz odwrotnie niż w całym Województwie Pomorskim (51,26% kobiety, 48,74% mężczyźni). W najbliższych latach sytuacja prawdopodobnie nie zmieni się, gdyż współczynnik feminizacji w Gminie Damnica od dłuższego okresu utrzymuje się na stałym poziomie.

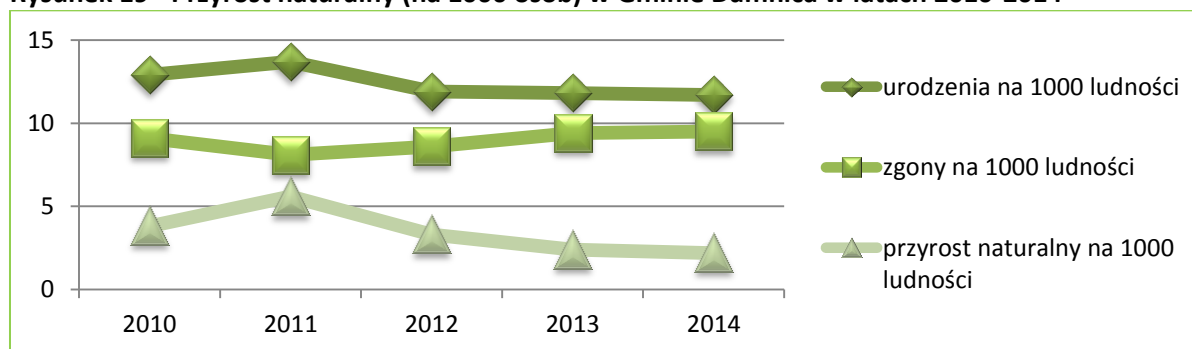
Tabela 9 - Ruch naturalny ludności w Gminie Damnica w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
małżeństwa	32	37	37	27	40
urodzenia żywe	81	86	75	74	74
zgony	57	51	54	59	60
przyrost naturalny	24	35	21	15	14
<i>małżeństwa na 1000 ludności</i>	5,1	5,9	5,9	4,3	6,3
<i>urodzenia na 1000 ludności</i>	12,9	13,7	11,9	11,8	11,7
<i>zgony na 1000 ludności</i>	9,1	8,1	8,6	9,4	9,5
<i>przyrost naturalny na 1000 ludności</i>	3,8	5,6	3,3	2,4	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w Gminie Damnica na 1000 osób w roku 2014 wyniósł 2,2. Pomimo tendencji spadkowej był wyższy od do wyniku w Powiecie Słupskim (1,4) oraz z w Województwie Pomorskim (2,0).

Rysunek 19 - Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Damnica w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 10 - Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Damnica w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania ogółem	72	63	56	61	48
zameldowania					
z miast	39	26	26	20	20
ze wsi	33	37	30	40	28
z zagranicy	0	0	0	1	0
wymeldowania ogółem	103	77	82	87	83
wymeldowania					
do miast	55	48	48	43	48
na wieś	48	29	34	43	35
za granicę	0	0	0	1	0
saldo migracji	-31	-14	-26	-26	-35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanym okresie saldo migracji w Gminie Damnica utrzymuje się na ujemnym poziomie. Kierunkiem migracji mieszkańców są miasta, a wsie w drugiej kolejności. Istotnym czynnikiem jest również ukryta migracja, którą tworzą osoby długotrwale przebywające za granicą, lecz wciąż zameldowane na terenie Gminy. Ujemne saldo migracji jest główną przyczyną zmniejszającej się liczby mieszkańców Gminy, pomimo wciąż dodatniego przyrostu naturalnego

Tabela 11 - Ludność według wieku w Gminie Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]

	0-2 lata	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 lat i więcej
2010	234	287	440	299	425	550	998	790	947	714	588
2011	238	314	431	249	415	553	1020	784	932	753	604
2012	227	330	414	242	386	570	1014	781	910	811	610
2013	233	327	410	229	390	549	1007	797	891	857	621
2014	213	313	433	235	355	537	1014	786	863	893	639

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2014 liczba mieszkańców w wieku 0-15 lat zmniejszyła się 66 osób, a w wieku powyżej 65 lat zwiększyła się o 51 osób. Wpływa na to naturalny ruch ludności oraz w pewnym stopniu saldo migracji. Trend starzenie się społeczeństwa - tak jak i całą Polskę - dotyka również i Gminę Damnica. Wskaźniki dla Gminy są jednak korzystniejsze niż dla Powiatu Słupskiego, jak i Województwa Pomorskiego.

Tabela 12 - Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Damnica w latach 2010-2014 w podziale na płeć [stan na 31 XII]

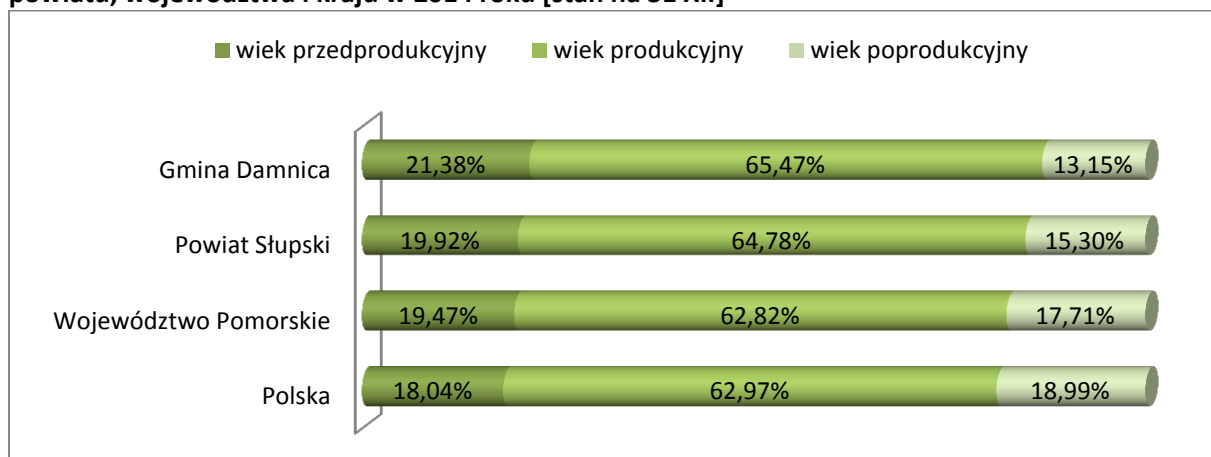
			2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem			6272	6 293	6 295	6 311	6 281
W wieku	przedprodukcyjnym	razem	1451	1 434	1 417	1 382	1 343
	w tym:	mężczyźni	766	758	744	717	687
		kobiety	685	676	673	665	656
	produkcyjnym	razem	4099	4 118	4 119	4 134	4 112
	w tym:	mężczyźni	2203	2 219	2 234	2 244	2 252
		kobiety	1896	1 899	1 885	1 890	1 860
	poprodukcyjnym	razem	722	741	759	795	826
	w tym:	mężczyźni	216	226	233	245	251
		kobiety	506	515	526	550	575

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Gminie Damnica występuje również korzystna sytuacja związana ze strukturą ludności wg ekonomicznych grup wieku. Duży odsetek [21,38%] stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a jedynie 13,15% osoby w wieku poprodukcyjnym. Należy pamiętać jednak o tym, że negatywnie na ten współczynnik wpłynąć może ujemne saldo migracji związane z emigracją poza teren Gminy młodych ludzi. Na tle kraju, województwa oraz powiatu wyżej wymieniona struktura kształtuje się bardzo pozytywnie.

Rysunek 20 - Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju w 2014 roku [stan na 31 XII]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego pokazuje relację pomiędzy liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym.

Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony korzystnie świadczące o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (ludzie żyją długo), są jednak niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki równocześnie przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia). Współczynnik obciążenia demograficznego Gminy Damnica jest korzystny. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym jest większa od liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. Oczekiwać można, że sytuacja taka będzie się utrzymywać jeszcze przez najbliższe lata (analizując zestawienie dotyczące liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym). Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie na tle kraju, województwa oraz powiatu przyjmują mniejsze (lepsze) wartości.

Tabela 13 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Damnica w latach 2010-2014 [stan 31 XII]

	2010	2011	2012	2013	2014
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53,0	52,8	52,8	52,7	52,7
wskaźnik dla:					
Polski					58,8
Województwa Pomorskiego					59,2
Powiatu Słupskiego					54,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	49,8	51,7	53,6	57,5	61,5
wskaźnik dla:					
Polski					105,2
Województwa Pomorskiego					91,0
Powiatu Słupskiego					76,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	17,6	18,0	18,4	19,2	20,1
wskaźnik dla:					
Polski					30,2
Województwa Pomorskiego					28,2
Powiatu Słupskiego					23,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Przedsiębiorczość, rynek pracy

W Gminie Damnica w roku 2015 (stan na 30 VI) – według danych z Głównego Urzędu Statystycznego - w krajowym rejestrze urzędowym REGON zarejestrowanych było 358 podmiotów gospodarki narodowej. Ponad 93% to podmioty sektora prywatnego.

Branżą w której działa najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Gminy - według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 – jest:

- handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) z 23,46% udziału.

Kolejnymi sektorami są:

- budownictwo [13,41%],
- przetwórstwo przemysłowe [9,22%],
- pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [8,94%],
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo [7,54%].

Praktycznie wszystkie podmioty prowadzące działalność we wskazanych branżach są podmiotami prywatnymi, z wyjątkiem dwóch podmiotów.

Tabela 14 - Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Damnica w roku 2015 [stan na 30 VI]

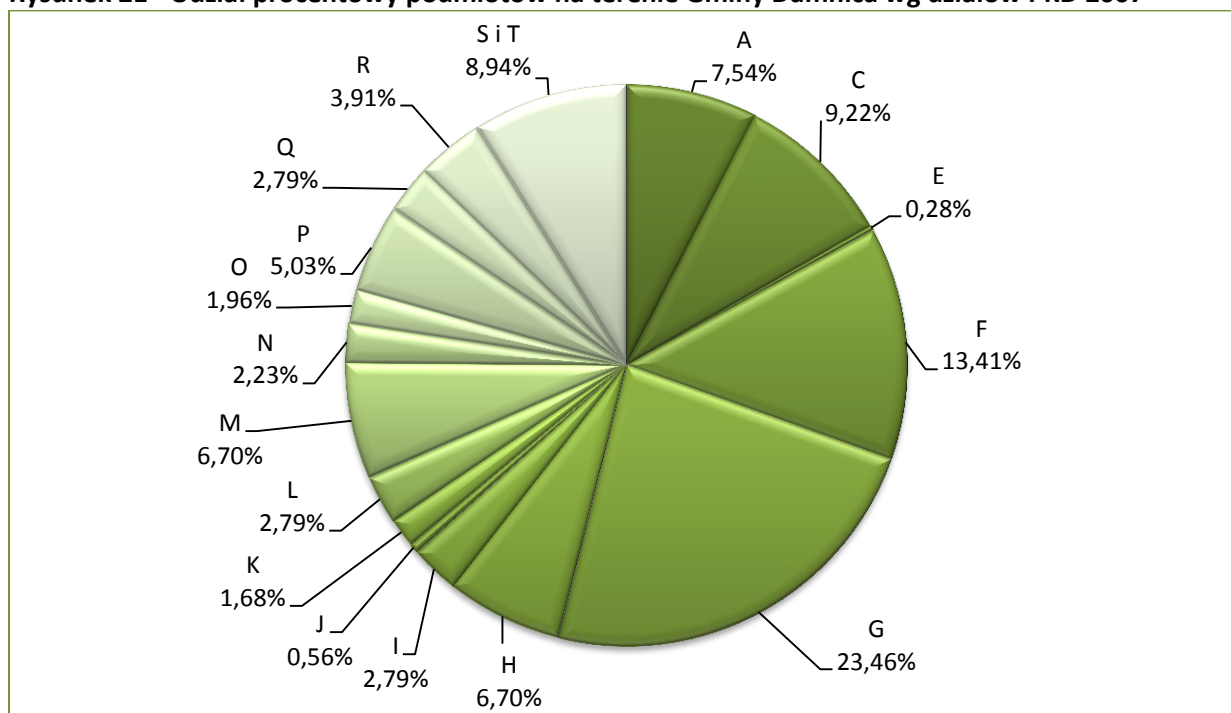
sekcja	opis	ogółem	w tym sektor publiczny
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27	2
C	przetwórstwo przemysłowe	33	0
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1
F	budownictwo	48	0
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	84	0
H	transport i gospodarka magazynowa	24	0
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	0
J	informacja i komunikacja	2	0
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	0
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	10	2
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24	0

N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8	0
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	2
P	edukacja	18	13
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10	2
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	2
SiT	pozostała działalność usługowa [S] oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby [T]	32	0
OGÓŁEM		358	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Rysunek 21 - Udział procentowy podmiotów na terenie Gminy Damnica wg działów PKD 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma jednoosobowej działalności gospodarczej osoby fizycznej (79,64% liczby podmiotów prywatnych). I to właśnie osoby fizyczne mają największy udział w podmiotach wśród najpopularniejszych branż: 89,29% dla handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych (włączając motocykle), 97,92% dla budownictwa oraz 78,79% dla przetwórstwa przemysłowego.

Dalej są to: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (5,69%), spółki handlowe (5,09%), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (2,69%), spółdzielnie (0,90%).

Tabela 15 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Damnica wg form prawnych w 2011-2015*

	2011	2012	2013	2014	2015*
Sektor prywatny	295	311	323	323	334
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	248	260	269	257	266
spółki handlowe	10	13	13	17	17
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	6	7	7	9	9
spółdzielnie	2	3	3	3	3
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	15	15	16	18	19
Sektor publiczny	25	25	24	24	24
państwowe i samorządowe jedn. prawa budżetowego	18	18	17	17	17
spółki handlowe	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, [* - stan na 30 VI]

Tabela 16 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Damnica według klas wielkości w latach 2011-2015*

Podmioty zatrudniające:	2011	2012	2013	2014	2015*
ogółem	320	336	347	347	358
0 – 9 osób	294	315	325	325	336
10 – 49 osób	24	16	17	17	17
50 – 249 osób	2	5	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, [* - stan na 30 VI]

93,85% podmiotów zarejestrowanych na terenie Gminy to podmioty zatrudniające do 9 pracowników (w tej grupie znajdują się osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Do 49 pracowników zatrudnia siedemnaście zakładów pracy (4,75% podmiotów), a jedynie pięć zakładów pracy zatrudnia powyżej 50 pracowników (1,40%).

Gmina Damnica zajmuje ostatnie miejsce wśród wszystkich gmin Powiatu Słupskiego pod względem ilości podmiotów zarejestrowanych przypadających na 10 tysięcy ludności. Wskazuje to na bardzo niską aktywność w zakresie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy.

Tabela 17 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2014

Pozycja	Gmina	Podmioty na 10 tys. ludności
1	Ustka	1 352
2	Kobylnica	1 127
3	Ustka	1 035
4	Słupsk	955
5	Kępice	852
6	Smołdzino	797
7	Dębica Kaszubska	764
8	Główczyce	619
9	Potęgowo	587
10	Damnica	552

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Do największych i najważniejszych firm (a równocześnie pracodawców) działających na terenie Gminy należy **Wosana SA**. Jest polskim producentem soków, napojów, wód źródlanych i mineralnych.

Jeden z trzech zakładów produkcyjnych znajduje się w Damnicy. **Kospel SA** jest jednym z największych w Europie producentów podgrzewaczy wody i elektrycznych kotłów centralnego ogrzewania. W styczniu 2010 roku, wychodząc naprzeciw coraz większemu zainteresowaniu, jakim zaczęły się cieszyć odnawialne źródła energii, otwarta została linia technologiczna do produkcji kolektorów słonecznych. W Damnicy zlokalizowany jest jeden z trzech zakładów produkcyjnych. Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego **Poltarex Sp. z o. o.** posiada 6 tartaków zlokalizowanych w zachodniej części województwa pomorskiego. Podstawą działalności przedsiębiorstwa jest produkcja i sprzedaż na rynek krajowy i eksport tarcicy iglastej, liściastej oraz programu ogrodowego. W tartaku w Damnicy produkuje się tarcicę iglastą ogólnego przeznaczenia oraz elementy konstrukcyjne. Zakład ma możliwość suszenia, strugania tarcicy oraz impregnacji ciśnieniowej. **Abatec Sp. z o. o.** od wielu lat zajmuje się produkcją naturalnych wyrobów z drewna, a w szczególności drewnianych basenów kąpielowych. Produkty firmy są znane i cieszą się ogromnym powodzeniem w krajach Europy Zachodniej. **Becco Meble** zajmuje się produkcją i sprzedażą mebli tapicerowanych oraz renowacją wszystkich rodzajów mebli. Firma wykonuje również meble nietypowe (zgodnie z indywidualnym zamówieniem klienta) oraz zajmuje się tapicerstwem jachtowym i samochodowym. **Kostrubiec Meble Biurowe** to producent mebli biurowych. Obecnie w zakładzie produkowana jest pełna gama nowoczesnych mebli biurowych w kilku systemach. Możliwe jest również wykonanie indywidualnych projektów na zlecenie klienta. **Farm Frites Poland Dwa** zajmuje się produkcją wysokiej jakości surowca dla fabryki frytek w Lęborku (Farm Frites Poland SA). Zakład zajmuje się również pracami nad stworzeniem odmian przydatnych do produkcji frytek oraz chipsów. Farm Frites Poland Dwa sprowadził także materiał nasienny wysokiej klasy z Holandii, Niemiec oraz Szkocji. Część uprawianych w gospodarstwie odmian ziemniaków zostało zarejestrowanych w Polsce przez Farm Frites Poland Dwa. Przedmiotem działania **Ośrodka Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o. w Bobrownikach** jest prowadzenie zarodowej hodowli zwierząt, produkcji roślinnej, działalności handlowej w zakresie obrotu zwierzętami hodowlanymi, produktami i artykułami pochodzenia zwierzęcego, usług dla rolnictwa i innych podmiotów. Głównym celem działalności Spółki jest upowszechnienie postępu biologicznego, poprzez sprzedaż buhajów i jałówek hodowlanych rasy polskiej holsztyńsko-fryzyjskiej. Blisko półwieczną tradycją może poszczycić się **Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych - Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Karzniczce**. Stacja zajmuje się wykonaniem ścisłych doświadczeń odmianowych dla różnych gatunków roślin uprawnych oraz doświadczeń agrotechnicznych z zastosowaniem: różnych nawozów i poziomów nawożenia, środków ochrony roślin, a także różnych technologii uprawy.

Bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku i Urzędu Statystycznego w Gdańsku na terenie Gminy Damnica w okresie 2010-2015 zaobserwowano spadek bezrobocia. Największa liczba bezrobotnych była zarejestrowana w 2013 roku i było to 587 osób. W Gminie na koniec listopada 2015 roku bez pracy pozostawało 393 osób, w tym 203 kobiety.

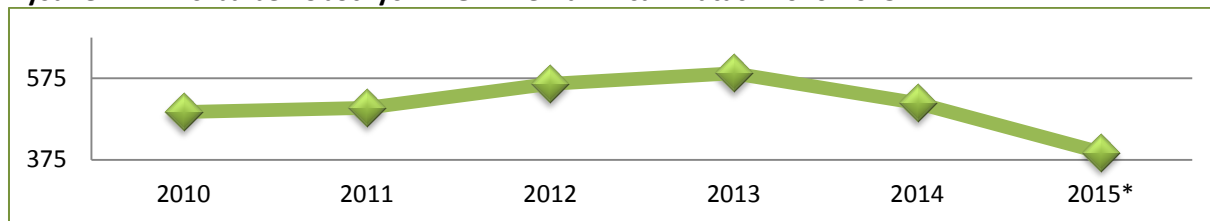
Tabela 18 - Liczba bezrobotnych w Gminie Damnica oraz Powiecie Słupskim w latach 2010-2015*

Liczba bezrobotnych [wg stanu na 31 XII]	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Gmina Damnica						
liczba bezrobotnych	492	502	561	587	514	393
w tym kobiety	278	298	316	318	265	203
Powiat Słupski						
liczba bezrobotnych	7 115	7 101	7 339	7 242	6 394	4 992
w tym kobiety	3 677	3 799	3 757	3 737	3 293	2 650

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku
[* stan na 30 XI 2015]

Na koniec listopada 2015 r. wśród wszystkich 393 osób, 51,65% stanowiły kobiety. 88,30% [347 os.] to osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tym:

- 71,47% to długotrwale bezrobotni [248 os.],
- 33,14% to osoby do 30 roku życia [115 os.],
- 31,99% to osoby powyżej 50 roku życia [111 os.],
- 22,19% to osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.

Rysunek 22 - Liczba bezrobotnych w Gminie Damnica w latach 2010-2015*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku,
[* stan na 30 XI 2015]

Problem bezrobocia w Gminie Damnica, podobnie jak i w całym Powiecie Słupskim, w znacznym stopniu dotyka jej mieszkańców. W całym Powiecie Słupskim stopa bezrobocia jest wyższa od wojewódzkiej i krajowej o około 6,3-5,6 punktów procentowych.

Tabela 19 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju w latach 2010-2015*

Stopa bezrobocia [wg stanu na 31 XII]	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Powiat Słupski	22,5%	22,4%	22,7%	22,5%	19,6%	15,2%
Województwo Pomorskie	12,2%	12,4%	13,4%	13,3%	11,3%	8,9%
Polska	12,3%	12,5%	13,4%	13,4%	11,5%	9,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku,
[* stan na 31 X 2015]

Geneza problemu bezrobocia oraz sposoby aktywizacji osób dotkniętych tym problemem jest szczegółowo opisana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Damnica na lata 2011-2018 opracowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy.

Mieszkalnictwo

W roku 2014 na terenie Gminy Damnica znajdowało się 1 715 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 77,1 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną

osobę to 21,1 m². Sytuacja mieszkaniowa w Gminie rozwija się w stosunkowo wolnym, ale stabilnym tempie.

Tabela 20 - Zasoby mieszkaniowe w Gminie Damnica w latach 2010-2014

Zasoby mieszkaniowe	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne ogółem	1104	1115	1119	1122	1127
Mieszkania – ogółem					
Mieszkania	1696	1698	1702	1706	1715
Izby	6711	6721	6745	6769	6809
powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	129773	130106	130660	131337	132268
Mieszkania – wskaźniki					
przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania [m ²]	76,5	76,6	76,8	77,0	77,1
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 os. [m ²]	20,7	20,7	20,8	20,8	21,1
mieszkania na 1000 mieszkańców	270,4	269,8	270,4	270,3	273,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 21 - Mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Damnica w latach 2010-2014

Mieszkania oddane do użytkowania [ogółem]	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania	8	3	6	5	12
Izby	40	16	35	30	54
powierzchnia użytkowa [m²]	1042	544	788	800	1356

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 22 - Mieszkania socjalne w zasobach Gminy Damnica w latach 2012-2014

Mieszkania socjalne	2012	2013	2014
Mieszkania	3	3	10
powierzchnia użytkowa [m²]	120	120	466

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Pomoc społeczna, wsparcie wykluczonych, przeciwdziałanie przemocy

W Gminie Damnica zadania pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy (ul. Górna 8).

Zgodnie z art. 7 Ustawy o Pomocy Społecznej GOPS w Damnicy udziela pomocy z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna przyznawana jest w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Ośrodek udziela także wsparcia w ramach:

- świadczeń rodzinnych (zasiłek rodzinny, zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka),
- funduszu alimentacyjnego,
- dodatków mieszkaniowych,
- zryczałtowanego dodatku energetycznego.

W ramach realizacji swych zadań, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej objął w 2013 roku różnorodną formą środowiskowej pomocy 14,8% wszystkich mieszkańców na terenie Gminy Damnica (co stanowi 320 gospodarstw domowych i 937 osób).

Tabela 23 - Środowiskowa pomoc społeczna w Gminie Damnica w latach 2010-2014

Środowiskowa pomoc społeczna	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość gospodarstwa domowych korzystających z pomocy społecznej	409	387	363	348	320
<i>w tym: poniżej kryterium dochodowego</i>	282	265	266	262	243
Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	1307	1212	1135	1031	937
<i>w tym: poniżej kryterium dochodowego</i>	868	797	838	746	662
Zasięg korzystania z pomocy społecznej [w %]	20,8	19,3	18,0	16,4	14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Na przestrzeni lat 2010-2014 zauważa się spadek liczby rodzin korzystających z świadczeń rodzinnych, jest to w głównej mierze spowodowane wzrostem dochodów rodzin oraz równoległe zmniejszającą się liczbą dzieci.

Tabela 24 - Świadczenia rodzinne w Gminie Damnica w latach 2010-2014

Świadczenia rodzinne	2010	2011	2012	2013	2014
Korzystający ze świadczeń rodzinnych					
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	448	425	373	335	305
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	958	908	803	714	637
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku [tys. zł]					
kwota świadczeń rodzinnych	2487	2510	2331	2184	2006
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	1707	1613	1422	1343	1190
kwota zasiłków pielęgnacyjnych	452	447	412	411	420

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy przyjmuje wnioski o przyznanie Karty Dużej Rodziny. GOPS zajmuje się także dystrybucją żywności dla najuboższych w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Podprogram 2015).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Damnicy prowadzi punkt konsultacyjny dla osób poszukujących pomocy w sytuacjach kryzysowych (szczególnie w związku z problemem alkoholowym oraz przemocą w rodzinie). Przeciwdziałaniem przemocy zajmuje się również Gminny Zespół Interdyscyplinarny, który został powołany przez Wójta Gminy Damnica w kwietniu 2011 roku (zarządzeniem nr 49/2011).

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Damnica znajdują się trzy zakłady opieki zdrowotnej mające podpisany kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Klonowa 5, 76-231 Damnica,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Bobrowniki 19a, 76-231 Damnica,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kobylnicy, Ośrodek Zdrowia, Stara Dąbrowa 4, 76-231 Damnica.

W Damnicy zlokalizowany jest gabinet stomatologiczny (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDEX”, Mirosław Orkiszewski, ul. Górna 8, 76-231 Damnica), oraz punkt apteczny Aga (ul. Parkowa 8/A, 76-231 Damnica).

W Gminie Damnica 2014 r. udzielono łącznie 19 519 porad w podstawowej opiece zdrowotnej przy liczbie mieszkańców 6 281 osób.

Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Gminy Damnica. Instytucje, zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo na terenie Gminy to Policja oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

W Damnicy (ul. Szkolna 2) zlokalizowany jest Posterunek Policji obejmujący obszarem działania całą Gminę podzieloną na dwie Dzielnice (nr 31 i 32).

Rewir 31 obejmuje miejscowości: Bięcino, Bobrowniki, Budy, Damnica, Damno, Dąbrówka, Dębniczka, Głodowo, Jeziorka, Łężyca, Łojewo, Mrówczyno, Skibin Świeciechowo, Światły, Wiatrowo, Wiszno.

Rewir 32 obejmuje miejscowości: Domaradz, Karzniczka, Łebień, Mianowice, Paprzyce, Sąborze, Stara Dąbrowa, Strzyżyno, Wielogłowy, Zagórzyca.

Na terenie Gminy istnieje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, zlokalizowana w Damnicy (ul. Strażacka 3).

Edukacja i oświata

Na terenie Gminy Damnica działają trzy zespoły szkół będące jednostkami budżetowymi Gminy. Organem prowadzącym dla szkoły podstawowej w Domaradzu od 2013 r. jest osoba fizyczna. Osoby niepełnosprawne intelektualnie obowiązek szkolny mogą realizować w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Damnicy, którego organem prowadzącym jest Powiat Słupski.

Tabela 25 - Placówki szkolne oraz przedszkolne na terenie Gminy Damnica

Nawa placówki	W skład Zespołu / Placówki wchodzi: [organ prowadzący - Gmina]			
Zespół Szkół w Damnicy [ul. Konopnickiej 1]	• Przedszkole	• Szkoła Podstawowa	• Gimnazjum	
Zespół Szkół w Damnie [Damno 42]	• Oddział przedszkolny	• Szkoła Podstawowa	• Gimnazjum	
Zespół Szkół w Zagórzycy [Zagórzycze 20]	• Oddział przedszkolny	• Szkoła Podstawowa	• Gimnazjum	
Sz. Podstawowa w Domaradzu [Domaradz 1]	• Oddział przedszkolny	• Szkoła Podstawowa		
Nawa placówki	W skład Zespołu / Placówki wchodzi: [organ prowadzący – Starostwo Powiatowe w Słupsku]			
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Damnicy [ul. Korczaka 1]		• Szkoła Podstawowa [specjalna]	• Gimnazjum [specjalne]	• Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy

Źródło: opracowanie własne

W roku 2014 na terenie Gminy Damnica do przedszkoli uczęszczało 68 dzieci, do szkół podstawowych 454 uczniów, a do gimnazjów 227.

Tabela 26 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Damnica dla dzieci i młodzieży w roku 2014

Typ szkoły	Szkoły	Oddziały	Uczniowie	Absolwenci
szkoły podstawowe	5	34,00	454	63
gimnazja	4	15,00	227	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 27 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Damnica w roku 2014

Miejsca w przedszkolach	Oddziały	Dzieci
68	4	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Kultura i sport

Centrum Edukacji i Kultury w Damnicy (CEiK) jest samorządową instytucją kultury, posiadającą osobowość prawną. Podstawowym zadaniem CEiK (ul. Witosa 13) jest zaspakajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych mieszkańców Gminy oraz promocja wszelkiej działalności kulturalno-animacyjnej w partnerstwie z lokalnymi placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami. CEiK jest organizatorem, bądź współorganizatorem szeregu imprez na terenie gminy, powiatu.

W skład CEiK wchodzi także: sala widowiskowa w Damnicy (ul. Witosa 11) oraz świetlice wiejskie w Domaradzu, Łebieniu, Świecichowie.

CEiK realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Ponadto tworzy i upowszechnia różne dziedziny kultury i sztuki profesjonalnej. Udziela pomocy programowej organizacjom społecznym. Animuje czynne uczestnictwo mieszkańców w różnorodnych formach działalności kulturalno-wychowawczej i rozrywkowej.

W CEiK w Damnicy odbywają się zajęcia prowadzone przez instruktorów oraz opiekunów poszczególnych pracowni. W placówce działają prężnie: nieustannie rozwijająca się sekcja wokально-instrumentalna, plastyczna, teatralna, taneczna.

Przy CEiK działa także zespół wokalny „Damniczanki” wraz z „Kapelą z Gminy Damnica”. CEiK dysponuje także salą widowiskową, oraz salą ćwiczeń, z której pod okiem opiekuna mogą korzystać nieodpłatnie wszyscy mieszkańcy gminy.

Poza zajęciami prowadzonymi w ramach statutowej działalności, CEiK nawiązał i rozwija współpracę z Kołem Gospodyń Wiejskich, Miejsowym Kołem Wędkarskim oraz Stowarzyszeniem Sportowo Integracyjnym „Aktywni Damnica” oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. CEiK udziela organizacjom pomieszczenia i współorganizuje imprezy o charakterze profilaktyczno-kulturalno-sportowym.

CEiK od 2011 roku w zabytkowym Kościele w Damnie organizuje Koncert Świąteczno-Noworoczny z udziałem gwiazd polskiej estrady. Do tej pory w Damnie wystąpili: Halina Frąckowiak (2015), Maciej Miecznikowski (2014), Zbigniew Wodecki (2013), Marek Torzewski (2012) i Andrzej Cierniewski (2011).

Gminna Biblioteka Publiczna w Damnicy (ul. Witosa 13) to instytucja kultury, do której zadań należy:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych,
- organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych mieszkańcom gminy,
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej,
- popularyzowanie książek i czytelnictwa,
- współdziałanie z innymi bibliotekami i instytucjami kultury w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspakajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności Gminy,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Biblioteka jest miejscem spotkań nie tylko czytelników małych, młodych ale także dorosłych, zapewnia obsługę biblioteczną mieszkańców, służy rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców, rozwojowi wiedzy i nauki, dba o sprawne funkcjonowanie systemu informatycznego. Współpracuje również z innymi instytucjami kultury oraz szkołami.

Tabela 28 - Biblioteka publiczna w Gminie Damnica w 2014 r.

Księgozbiór [woluminy]	Czytelnicy	Wypożyczenia	
		w tys. woluminów	na 1 czytelnika w wol.
16 224	537	17,56	32,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

O atrakcyjności biblioteki świadczy również zwiększająca się liczba czytelników oraz coraz większa liczba zgromadzonych woluminów. Pod względem czytelnictwa Gmina Damnica zajmuje czwartą pozycję w powiecie z wynikiem 85 czytelników na 1 000 ludności.

Kompleks sportowy „ORLIK” w Damnie został zrealizowany w ramach ogólnopolskiego programu "Moje Boisko - Orlik 2012" w 2012 r. Kompleks boisk sportowych jest ogólnodostępny i bezpłatny. „Orlik” w Damnie to przede wszystkim wspólna przestrzeń i lokalna „świątelnia” na świeżym powietrzu, a nie tylko miejsca do rekreacji i sportowych zmagania. Mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji boisko do gry w piłkę nożną, koszykową, siatkową.

W roku 2014 przy Zespole Szkół w Damnicy oddano do użytku boisko do gry w piłkę nożną ze sztuczną nawierzchnią z oświetleniem oraz zapleczem technicznym umożliwiającym aktywną rekreację nie tylko uczniom, ale też wszystkim mieszkańców Gminy. Budowa boiska jest przykładem doskonałego wykorzystania krajowych środków pomocowych.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Damnica działa wiele organizacji pozarządowych o charakterze pomocowym i aktywizującym lokalną społeczność. Organizacje społeczne prowadzą głównie działania na rzecz sportu, aktywności fizycznej, edukacji, promocji turystyki aktywnej oraz kultury i historii regionu. Działanie tych podmiotów przyczyniają się głównie do promocji zdrowego stylu życia oraz integracji mieszkańców. Najbardziej aktywnymi są organizacje o charakterze sportowym - propagują one rozwój różnych dziedzin sportu wśród dzieci i młodzieży.

Do najbardziej aktywnych organizacji funkcjonujących na terenie należą:

- Stowarzyszenie Sportowo-Integracyjne „Aktywni Damnica”,
- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ciekawi Świata”,
- Stowarzyszenie Na Tak,
- Klub Sportowy Damnica,
- Zespół Sportowy Polonez Bobrowniki,
- Uczniowski Klub Sportowy OLIMPIA DOMARADZ,
- Uczniowski Klub Sportowy w Zagórzycy,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Damnicy,
- Koło Wędkarskie „Szczupak”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Damnie,
- Stowarzyszenie „Promyk” w Damnicy,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Damnicy.

4.2 Raport społeczny Gminy Damnica

Badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy

W celu zebrania opinii mieszkańców na temat działań strategicznych Gminy Damnica, przeprowadzono badania ankietowe.

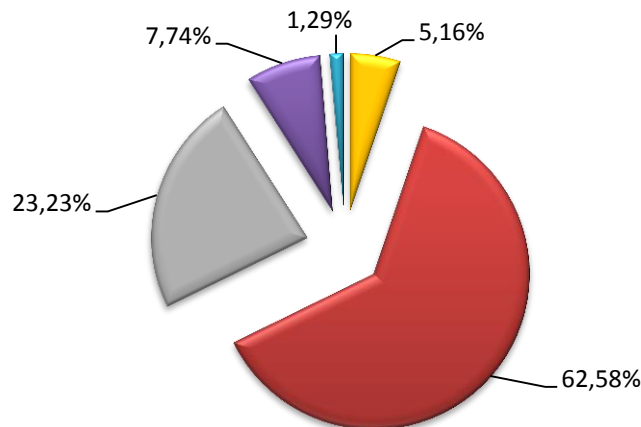
Ankiety zostały rozprawdzone za pośrednictwem radnych i sołtysów wszystkich miejscowości gminy oraz pracowników Urzędu Gminy w Damnicy. Do dnia 15 grudnia 2015 roku do Urzędu Gminy w Damnicy wpłynęło **159 ankiet**.

Ankieta składała się z **20 pytań**. Na końcu ankiety umieszczono metryczkę. Respondenci nie zawsze udzielali odpowiedzi na wszystkie pytania zawarte w ankiecie (najczęściej dotyczyło to pytań otwartych oraz metryczki).

Podane w tabelach i na wykresach wartości procentowe odzwiercudlają opinię osób, które zaznaczyły odpowiedzi w poszczególnych częściach ankiety.

Pytanie 1: Jak się żyje i mieszka w Gminie Damnica?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

Źródło: opracowanie własne

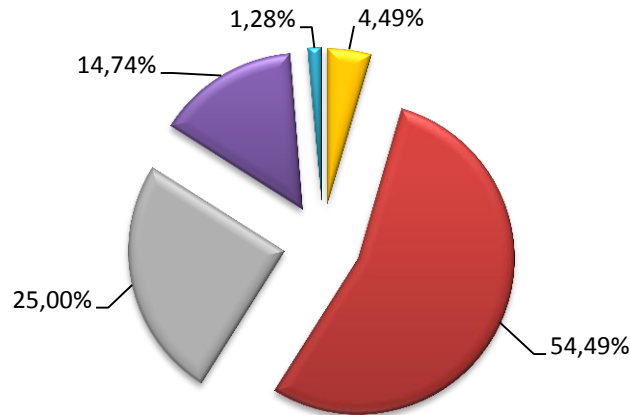
POZIOM ŻYCIA MIESZKAŃCÓW - DOBRY

Zdecydowana większość respondentów dobrze ocenia jakość życia w Gminie Damnica. 62,58% określiło je jako dobre a 5,16% bardzo dobre. 7,74% badanych uważa, że żyje się im źle, a 1,29% bardzo źle. Według 23,23% respondentów żyje się przeciętnie.

Pytanie 2: Jak oceniasz stan środowiska naturalnego w Gminie?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

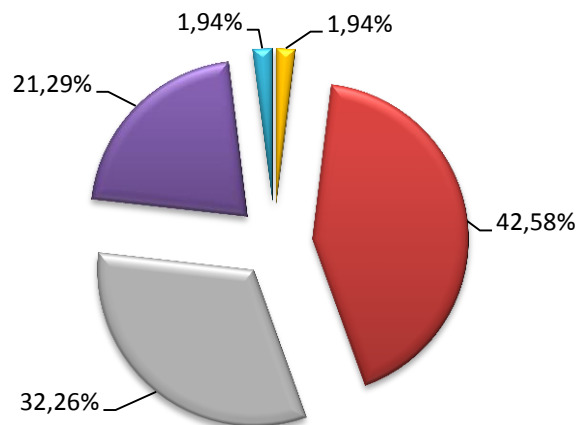
Źródło: opracowanie własne

STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO - DOBRY

Ankietowani oceniają w znacznej większości pozytywnie stan środowiska naturalnego w Gminie Damnica: 54,49% dobrze, a 4,49 % bardzo dobrze. Jedynie 14,74% respondentów wskazała, że jest źle, a 1,28% bardzo źle. Z kolei 25,00% oceniło przeciętnie.

Pytanie 3: Jak oceniasz poziom czystości Gminy?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

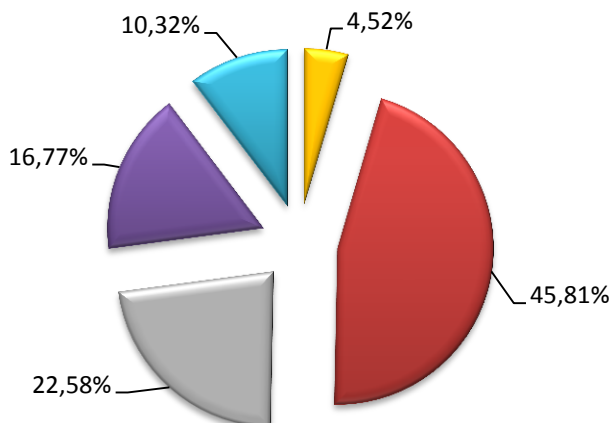
Źródło: opracowanie własne

CZYSTOŚĆ GMINY - DOBRA

42,58% ankietowanych dobrze ocenia poziom czystości Gminy Damnica, 1,94% twierdzi, że jest bardzo dobrze. Natomiast 21,29% respondentów ocenia czystość Gminy źle, 1,94% bardzo źle. 32,26% ankietowanych ocenia przeciętnie.

Pytanie 4: Jak oceniasz organizację transportu zbiorowego/komunikacji publicznej?

■ Bardzo dobrze
 ■ Dobrze
 ■ Ani źle, ani dobrze
 ■ Źle
 ■ Bardzo źle

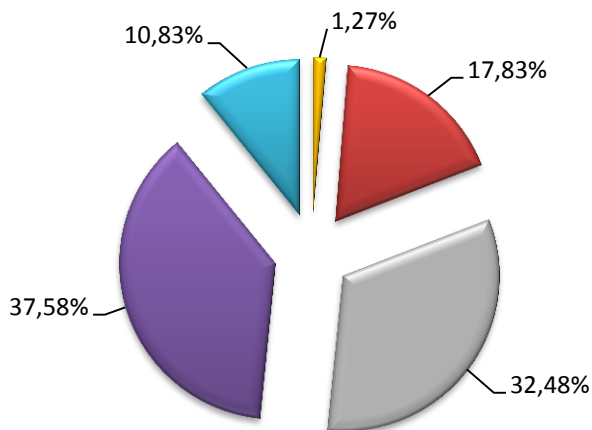
Źródło: opracowanie własne

ORGANIZACJA TRANSPORTU PUBLICZNEGO - DOBRA

45,81% ankietowanych oceniło dobrze organizację transportu zbiorowego/komunikacji publicznej. 22,58% respondentów przeciętnie. Ponad jedna czwarta ocenia negatywnie, z czego 16,77% źle, a 10,32% bardzo źle. Jedynie 4,52% ankietowanych oceniło bardzo dobrze.

Pytanie 5: Jak oceniasz jakość dróg Gminy?

■ Bardzo dobrze
 ■ Dobrze
 ■ Ani źle, ani dobrze
 ■ Źle
 ■ Bardzo źle

Źródło: opracowanie własne

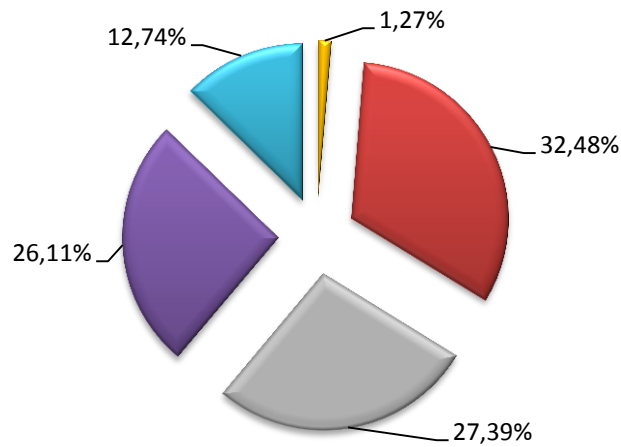
JAKOŚĆ DRÓG - ZŁA

Blisko połowa ankietowanych oceniło negatywnie jakość dróg w Gminie Damnica: 37,58% źle, a 10,38% bardzo źle. 17,83% respondentów oceniło dobrze, 32,48% przeciętnie. Jedynie 1,27% ankietowanych oceniło jakość dróg bardzo dobrze.

Pytanie 6: Jak oceniasz jakość traktów pieszych/chodników?

■ Bardzo dobrze
 ■ Dobrze
 ■ Ani źle, ani dobrze
 ■ Źle
 ■ Bardzo źle

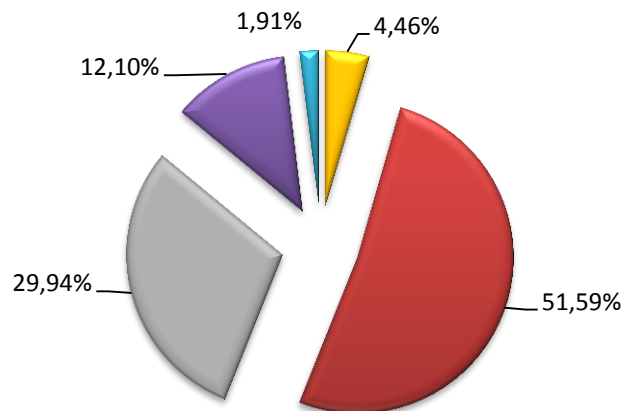
Źródło: opracowanie własne

JAKOŚĆ TRAKTÓW PIESZYCH - ZŁA

Ankietowani negatywnie określili jakość chodników i traktów pieszych w Gminie Damnica: 26,11% źle, a 12,74% bardzo źle. 32,48% respondentów oceniło dobrze, a 27,39% przeciętnie. Jedynie 1,27% ankietowanych oceniło jakość chodników bardzo dobrze.

Pytanie 7: Jak oceniasz poziom bezpieczeństwa w Gminie?

■ Bardzo dobrze
 ■ Dobrze
 ■ Ani źle, ani dobrze
 ■ Źle
 ■ Bardzo źle

Źródło: opracowanie własne

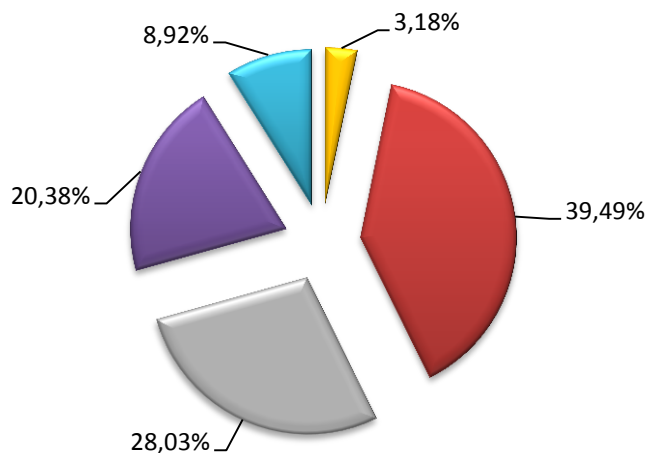
BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW - DOBRE

Ponad połowa z ankietowanych ocenia pozytywnie poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy: z czego 51,59% dobrze, a 4,46% bardzo dobrze. 29,94% respondentów ocenia przeciętnie. 12,10% ocenia źle, a 1,91% bardzo źle.

Pytanie 8: Jak oceniasz poziom oferowanych usług medycznych refundowanych przez NFZ na terenie Gminy - ośrodki zdrowia, pogotowie, specjalści

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

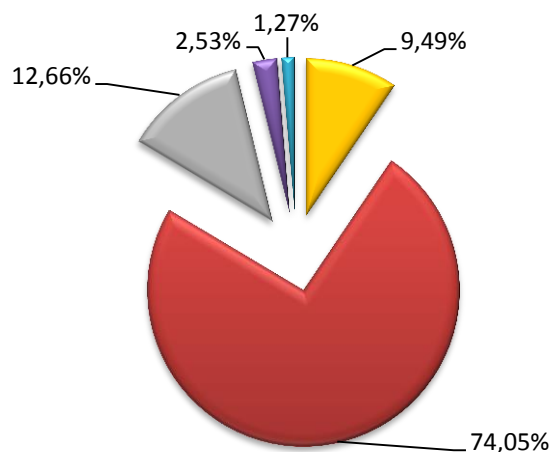
Źródło: opracowanie własne

POZIOM USŁUG MEDYCZNYCH – DOBRY

Blisko połowa respondentów dobrze oceniła poziom usług medycznych na terenie Gminy: 39,49% dobrze, a 3,18% bardzo dobrze. Według 20,38% ankietowanych poziom ten jest zły, a dla 8,92% bardzo zły. 28,03% osób oceniło przeciętnie.

Pytanie 9: Jak oceniasz poziom szkolnictwa i usług edukacyjnych w Gminie?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

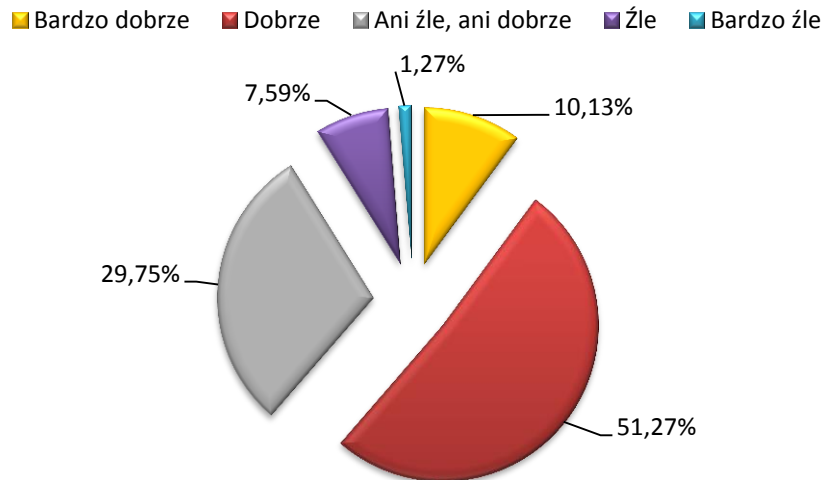
Źródło: opracowanie własne

POZIOM SZKOLNICTWA – DOBRY I BARDZO DOBRY

Większość badanych w korzystnym świetle ocenia poziom szkolnictwa i usług edukacyjnych w Gminie: 74,05% dobrze, a 9,49% bardzo dobrze. Tylko 2,53% ankietowanych oceniło jako zły, a 1,27% bardzo zły. 12,66% oceniło przeciętnie.

Pytanie 10: Jak oceniasz funkcjonowanie instytucji kulturalnych działających na terenie Gminy – ośrodki kultury, świetlice, biblioteki?

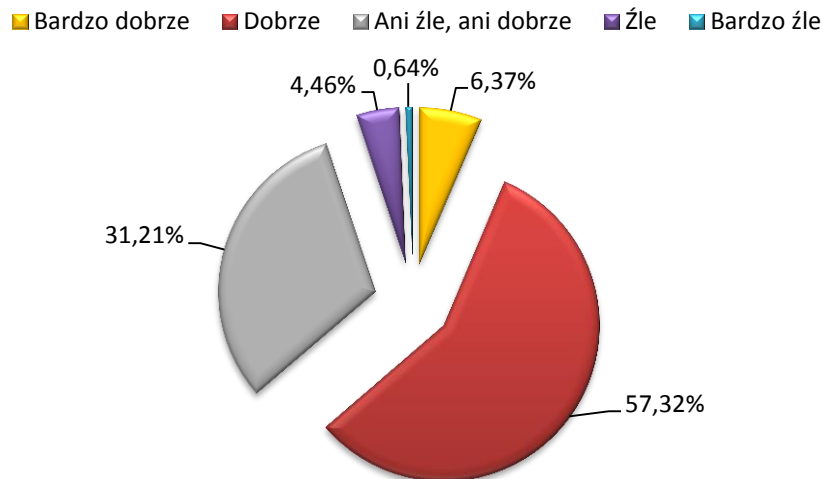

Źródło: opracowanie własne

FUNKCJONOWANIE INSTYTUCJI KULTURALNO- OŚWIATOWYCH – DOBRE

Ponad połowa ankietowanych (51,27%) oceniła dobrze funkcjonowanie instytucji kulturalnych na terenie Gminy, zaś 10,13% bardzo dobrze. 7,59% z pośród respondentów źle, a 1,27% bardzo źle. 29,75% oceniło przeciętnie.

Pytanie 11: Jak oceniasz funkcjonowanie obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy?

Źródło: opracowanie własne

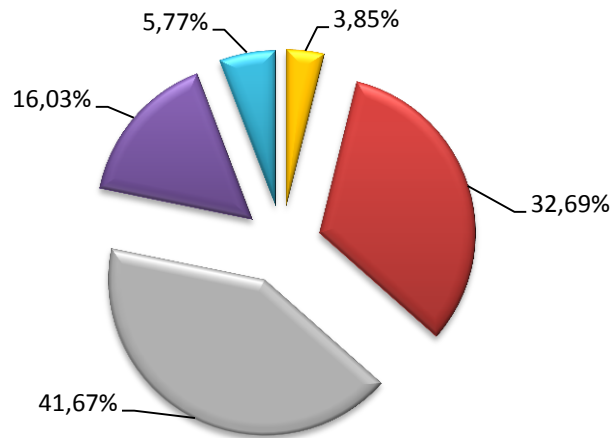
FUNKCJONOWANIE OBIEKTÓW REKREACYJNO-SPORTOWYCH – DOBRE

Większość mieszkańców ocenia w korzystnym świetle funkcjonowanie obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy Damnica: 57,32% dobrze, a 6,37% bardzo dobrze. Tylko 4,46% ankietowanych oceniło jako zły, 0,64% bardzo zły. 31,21% oceniło przeciętnie.

Pytanie 12: Jak oceniasz aktywność społeczną mieszkańców? Oceń ich działalność w organizacjach pozarządowych, klubach gospodyń wiejskich, klubach sportowych, straży pożarnej?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

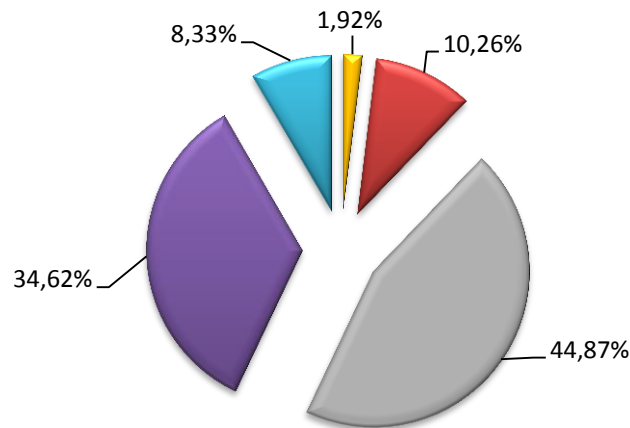
Źródło: opracowanie własne

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW - PRZECIĘTNA

32,69% ankietowanych oceniło dobrze aktywność społeczną mieszkańców, a bardzo dobrze 3,85%. Negatywne opinie wyraziło ponad jedna piąta respondentów: 16,03% źle, a 5,77% bardzo źle. Aż 41,67% oceniło przeciętnie.

Pytanie 13: Jak oceniasz możliwość wypoczynku i rekreacji w Gminie?

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Ani źle, ani dobrze ■ Źle ■ Bardzo źle

Źródło: opracowanie własne

MOŻLIWOŚĆ WYPOCZYNKU I REKREACJI NA TERENIE GMINY – PRZECIĘTNA I ZŁA

Prawie połowa ankietowanych ocenia negatywnie możliwość wypoczynku i rekreacji w Gminie: z czego 34,62% źle, a 8,33% bardzo źle. Tylko 10,26% respondentów ocenia dobrze, a 1,92% bardzo dobrze. Aż 44,87% mieszkańców Gminy ocenia przeciętnie.

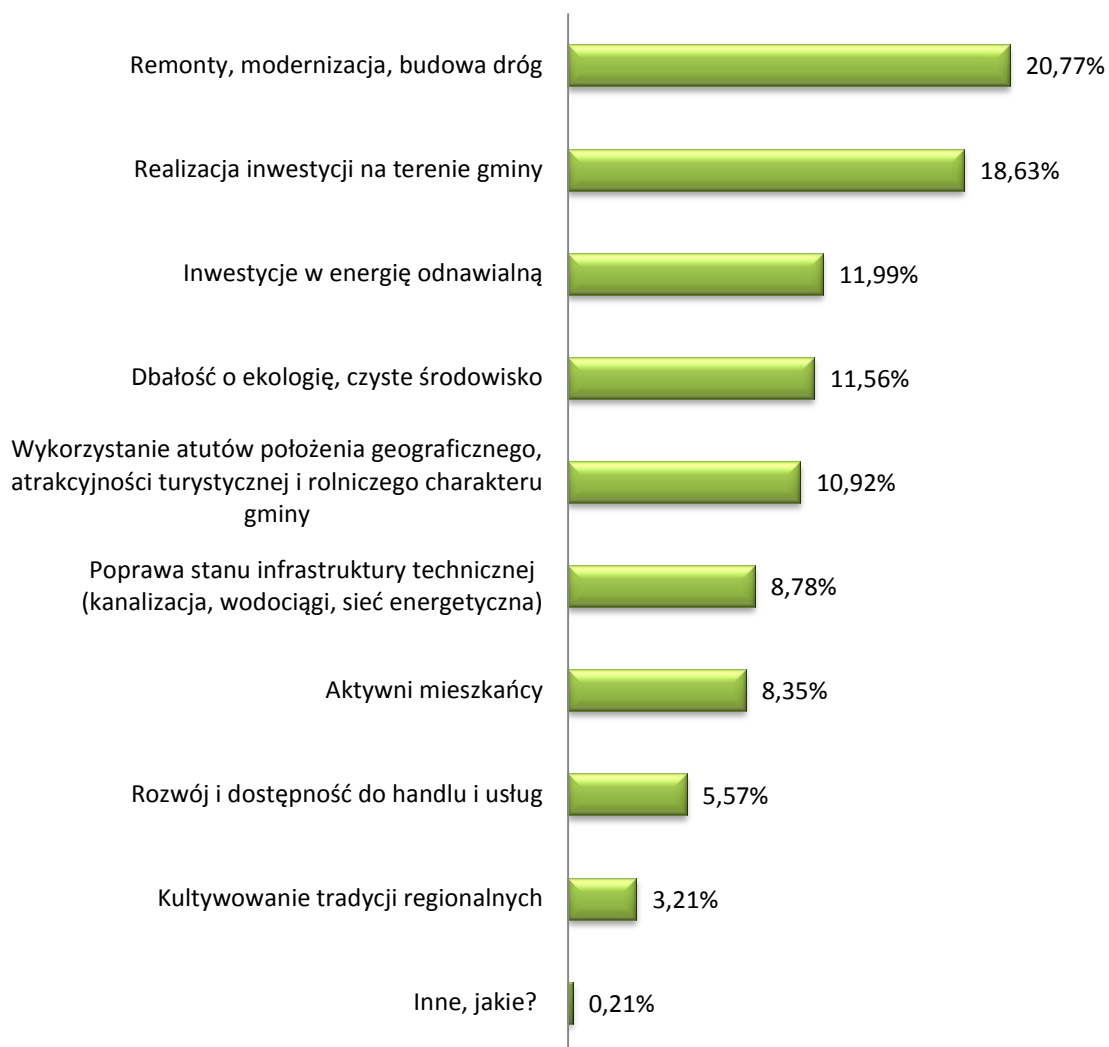
Pytanie 14: Wymień trzy dobre i trzy złe strony życia w Gminie Damnica.

Dobre strony [ilość powtórzeń]	Złe strony [ilość powtórzeń]
Czyste i mało zurbanizowane środowisko [21]	Słaba jakość dróg i chodników [27]
Cisza, spokój [16]	Brak miejsc pracy [23]
Piękno przyrody, dużo zieleni [14]	Mało miejsc do wypoczynku i rekreacji [15]
Dobry dostęp do usług edukacyjnych, kulturalnych i zdrowotnych [10]	Wykluczenie komunikacyjne mniejszych miejscowości Gminy, słaby transport [15]
Dobra organizacja transportu publicznego [10]	Niewystarczająca oferta kulturalna, rozwojowa i aktywizacyjna dla dzieci i młodzieży [13]
Wysoki poziom szkolnictwa w placówkach Gminnych [10]	Brak ścieżek rowerowych [11]
Położenie geograficzne, bliskość Słupska, trasa Gdańsk-Słupsk [10]	Brak świetlic wiejskich [10]
Wysoki poziom bezpieczeństwa Gminy [9]	Zbyt mało imprez kulturalno-społecznych [9]
Nowa infrastruktura sportowa, liczne place zabaw [7]	Słaby dostęp do usług medycznych – specjaliści, stomatolog [9]
Nowa infrastruktura drogowa, oświetlenie ulic, chodniki [6]	Emigracja zarobkowa mieszkańców za granice i do dużych miast [7]
Czystość Gminy [6]	Brak wiary w zmiany społeczne mieszkańców - postawa stagnacyjna, słaba integracja i aktywność [7]
Dobra opieka medyczna w Gminie [5]	Brak nowych inwestycji [7]
Dobre funkcjonowanie instytucji kultury - CEiK, świetlice [5]	Kłopot z odśnieżaniem dróg lokalnych w okresie zimy [7]
Szeroki dostęp do infrastruktury technicznej i wodno-kanalizacyjnej [5]	Mało zakładów pracy [7]
Wielość imprez kulturalnych np. Bieg pod Dębem [4]	Słaba komunikacja pomiędzy władzami Gminy, a mieszkańcami [6]
Położenie przy trasie kolejowej [3]	Bezrobocie [6]
Duża ilość punktów usługowych – gastronomia, fryzjer, bank [3]	Zła infrastruktura wodociągowa, przestarzała oczyszczalnia ścieków [6]
Ciekawe i urokliwe miejsca [3]	Brak oświetlenia niektórych wsi [6]
Silna i współpracująca społeczność lokalna, mili mieszkańcy [3]	Słaby rozwój przedsiębiorczości [5]
Dobra komunikacja w relacjach władze-obywatel [3]	Nieatrakcyjny wygląd wsi i ulic w Gminie [5]
Dobrze działająca biblioteka [2]	Nie wystarczająca liczba obiektów i placówek kulturalnych w Gminie [4]
Sprawne gospodarowanie odpadami [2]	Alkoholizm [4]
Dobrze działające kluby sportowe i koła gospodyń wiejskich [2]	Brak wiedzy i przykładów dobrych praktyk związanych z rozwojem lokalnym [3]
Dobra komunikacja Urzędu z mieszkańcami poprzez wykorzystanie narzędzi elektronicznych – strona www [1]	Mała ilość punktów gastronomicznych, słaba jakość ofertowanych usług [3]
	Brak spójnego planu rozwoju Gminy [3]
	Brak współpracy ZGK z mieszkańcami, słaba jakość oferowanych usług [3]
	Brak inwestycji w odnawialne źródła energii, niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców [2]
	Słaba jakość wody [2]
	Brak współpracy pomiędzy administracją, a przedsiębiorcami [2]
	Zbyt wysokie podatki lokalne [2]
	Zła gospodarka finansami publicznymi i środkami pomocowymi [2]
	Mało patroli policji (szczególnie w mniejszych miejscowościach Gminy) [2]
	Wykluczenie cyfrowe mniejszych miejscowości Gminy [1]
	Źle zarządzany cmentarz (porządek, woda) [1]
	Mała liczba mieszkań socjalnych i komunalnych [1]
	Małe zainteresowanie osobami starszymi [1]

Źródło: opracowanie własne

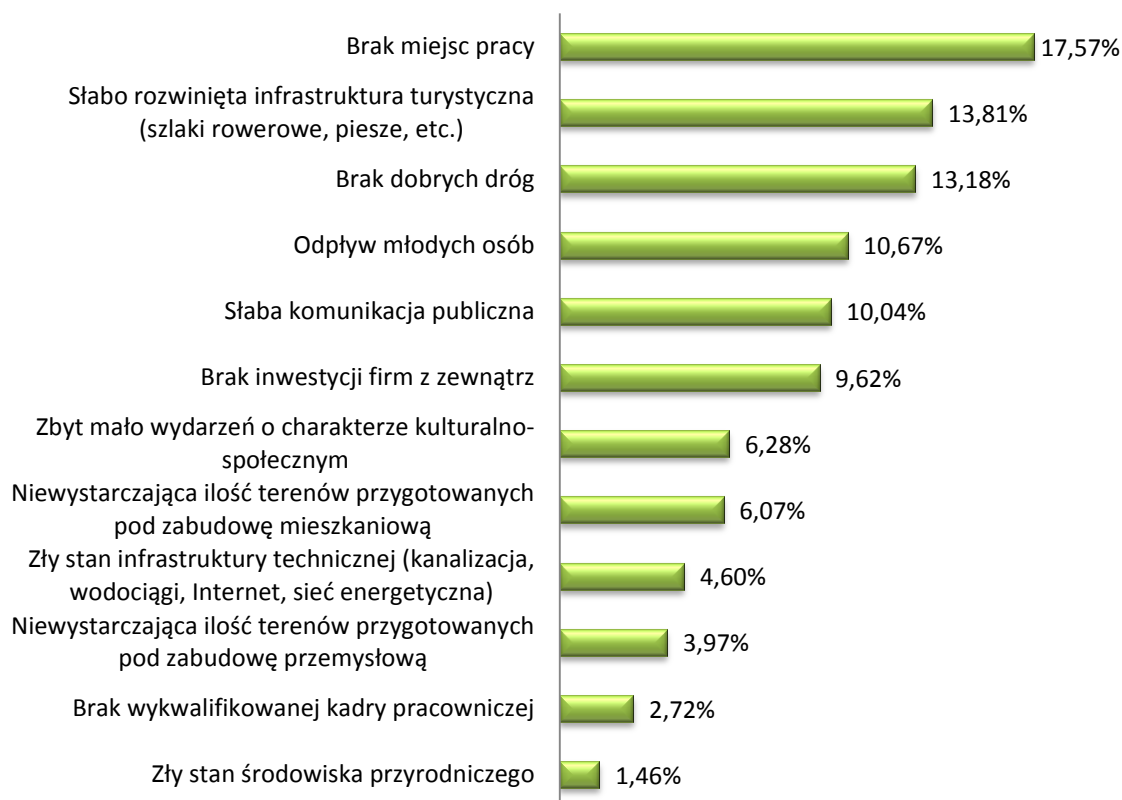

Pytanie 15: Jakie działania w Gminie Damnica mogą wspomóc jej rozwój?

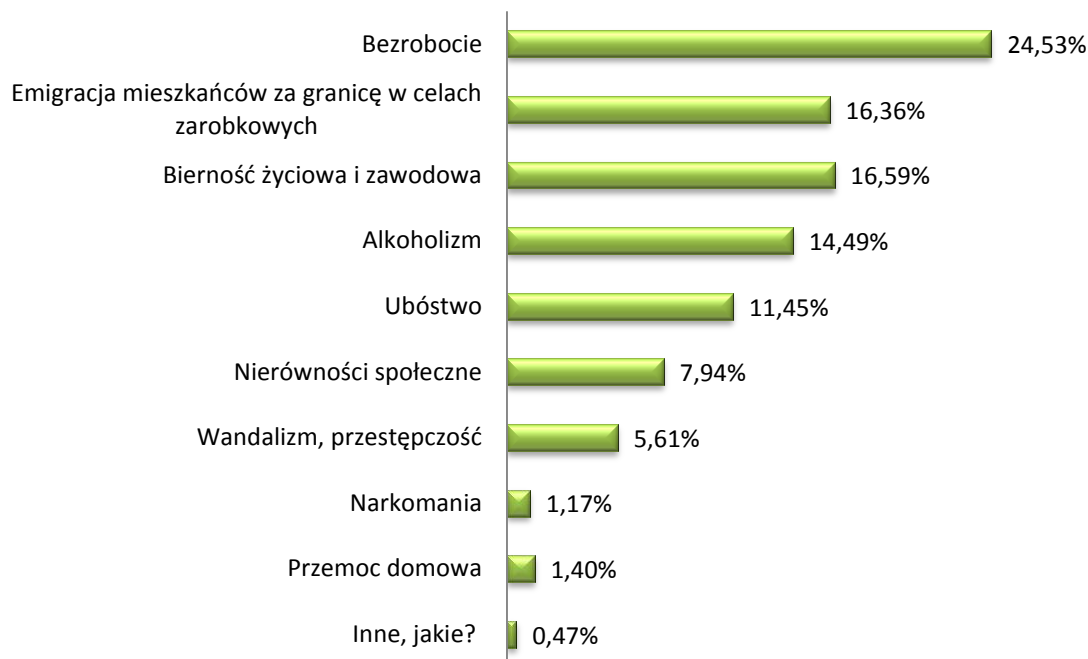

Źródło: opracowanie własne

[Inne: pozyskanie inwestorów poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych]

Pytanie 16: Jakie cechy Gminy Damnica przeszkadzają w jej rozwoju?

Źródło: opracowanie własne

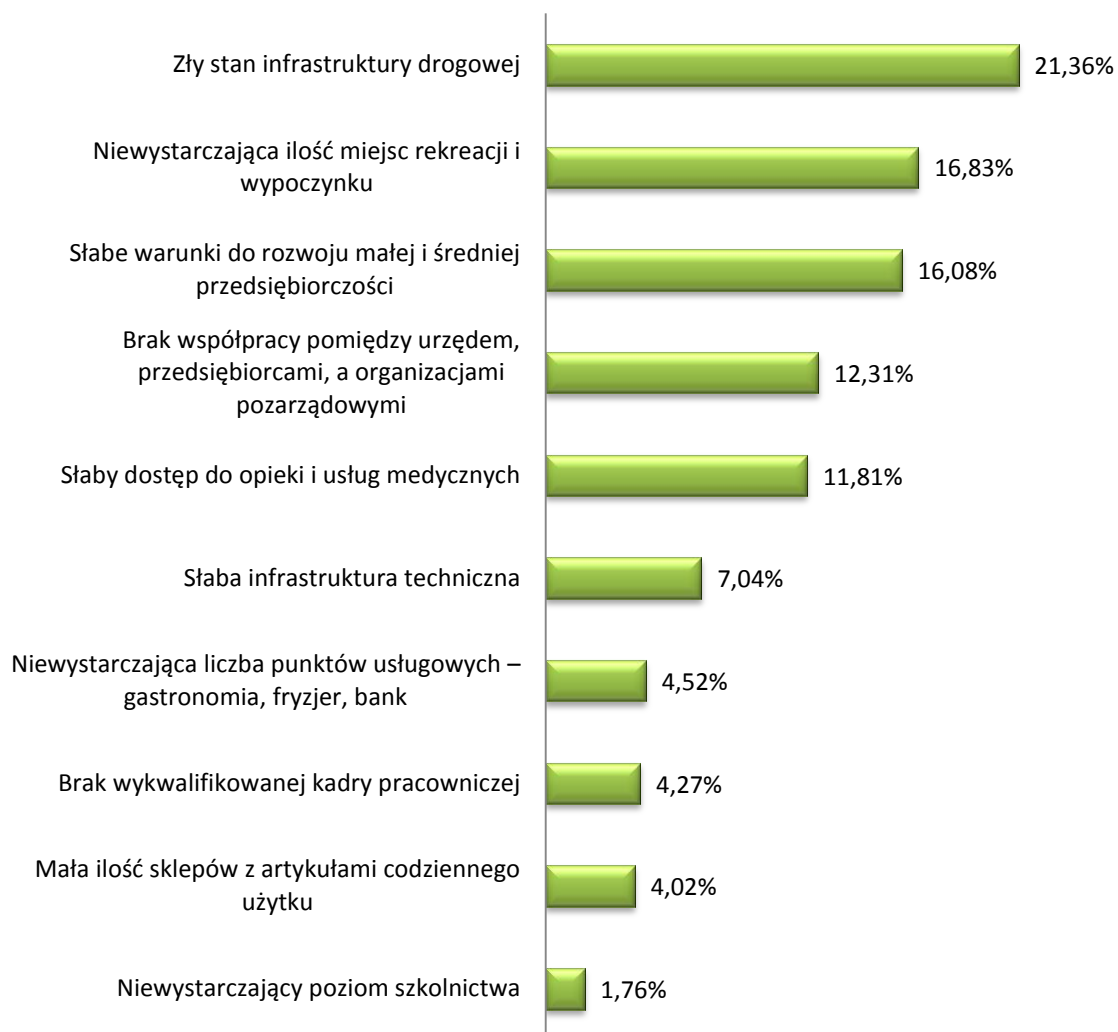
Pytanie 17: Jakie są największe problemy społeczne Gminy?

Źródło: opracowanie własne

[Inne: uzależnienie od systemu pomocy społecznej; odpływ młodych, zdolnych ludzi]

Pytanie 18: Jakie są największe problemy gospodarczo-strukturalne Gminy?

Źródło: opracowanie własne

Pytanie 19: Jakie działania na rzecz społeczności wiejskiej/gminnej uważasz za ważne i potrzebne?

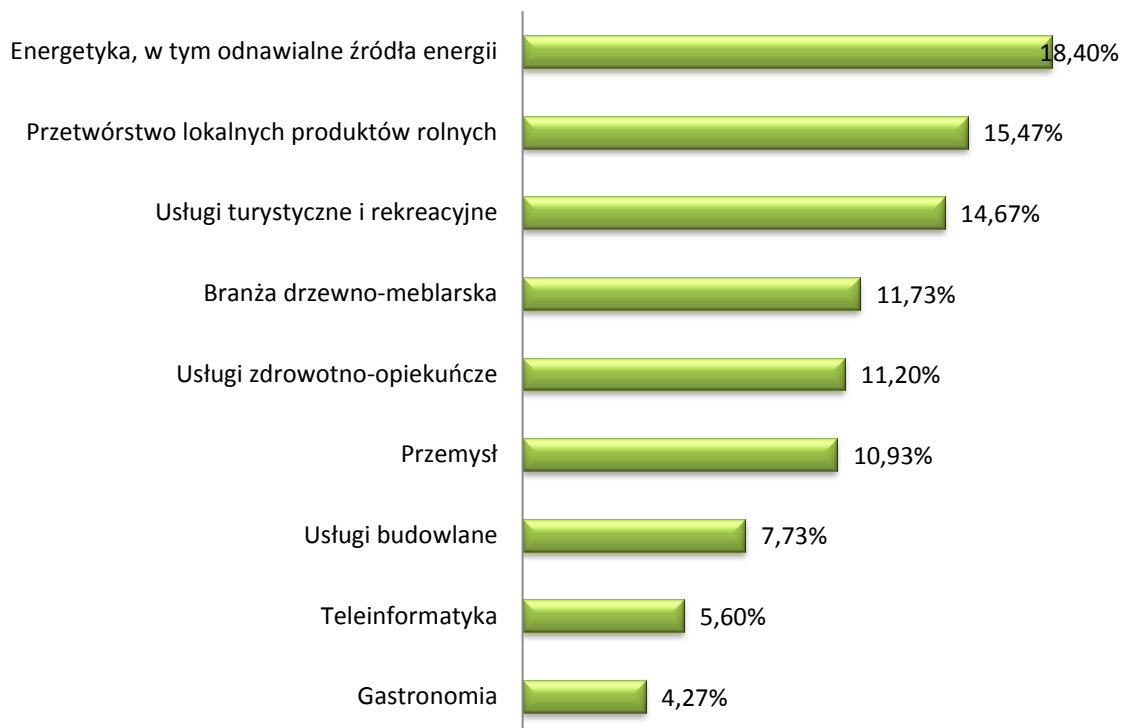

Źródło: opracowanie własne

[Inne: budowa mieszkań socjalnych]

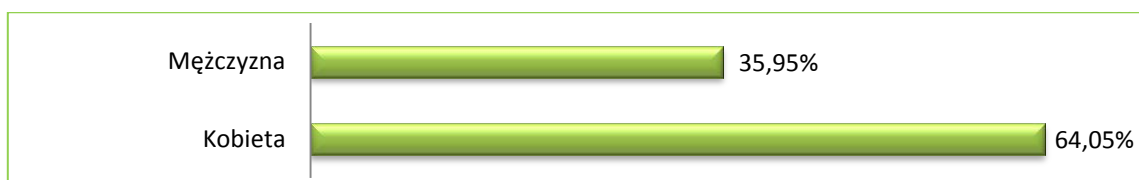
Pytanie 20: Jakie dziedziny działalności gospodarczej mogą Twoim zdaniem dobrze rozwijać się w Twojej miejscowości i gminie?

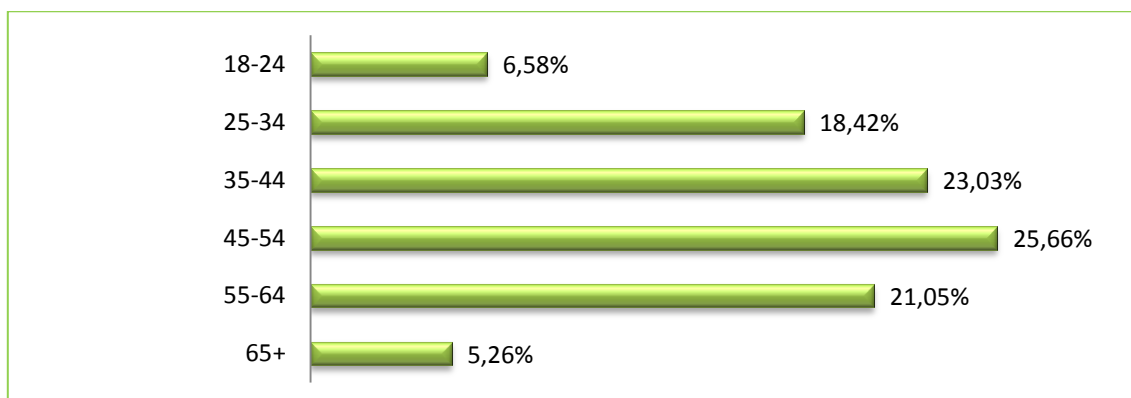
Źródło: opracowanie własne

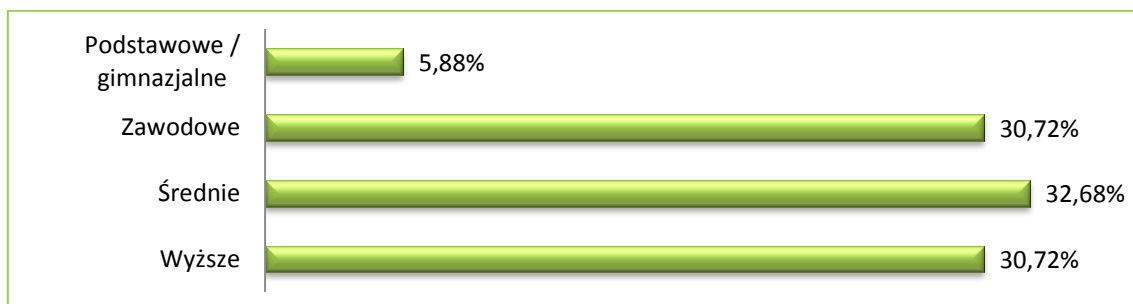
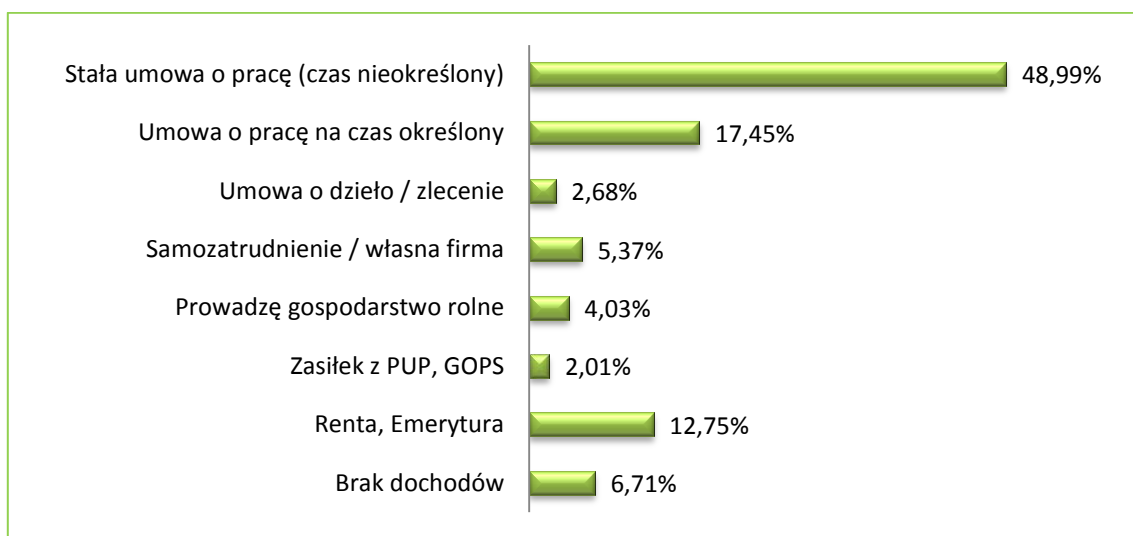
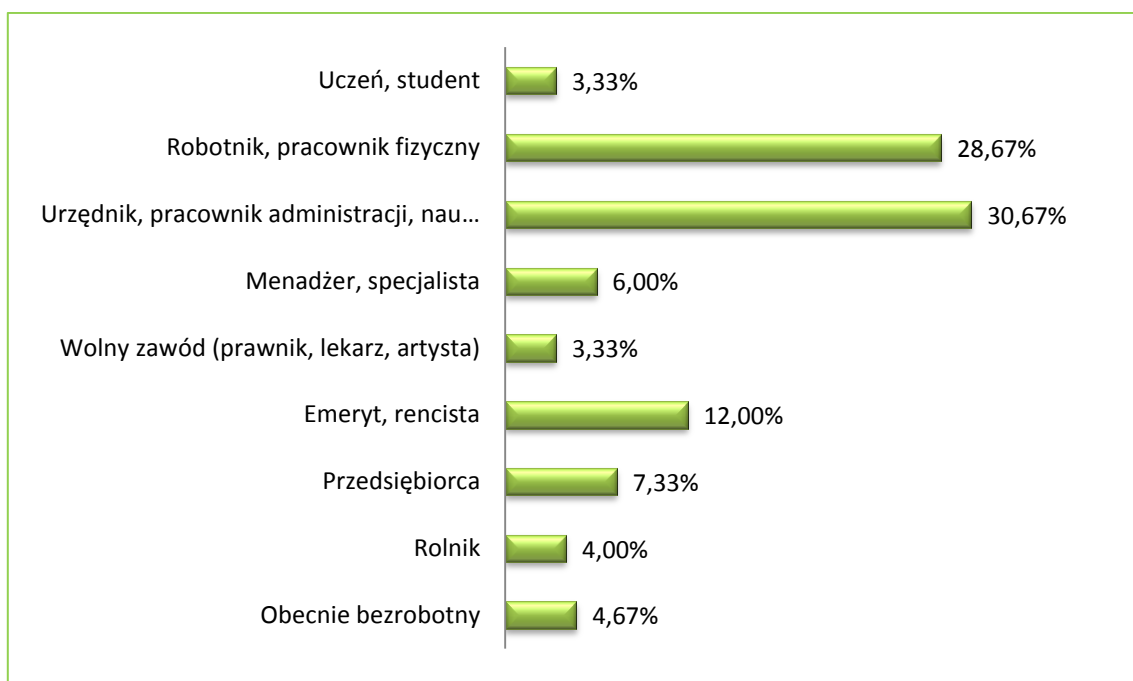
Metryczka

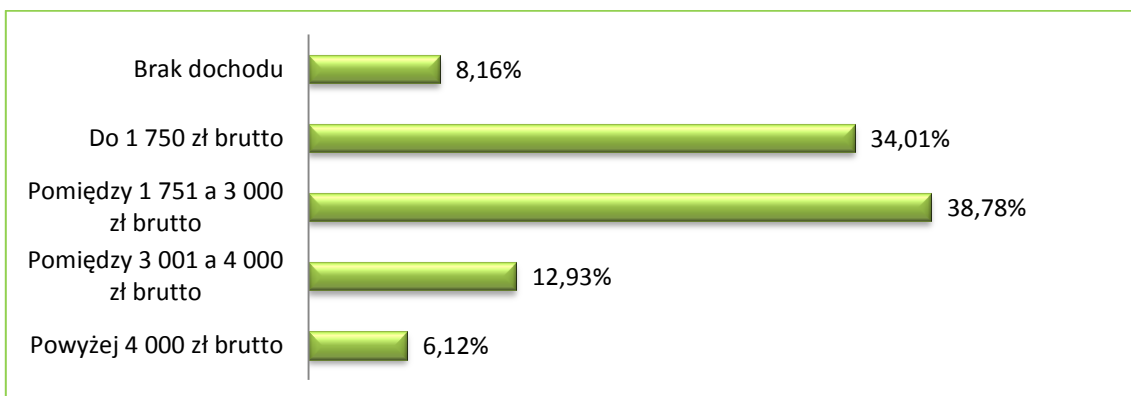
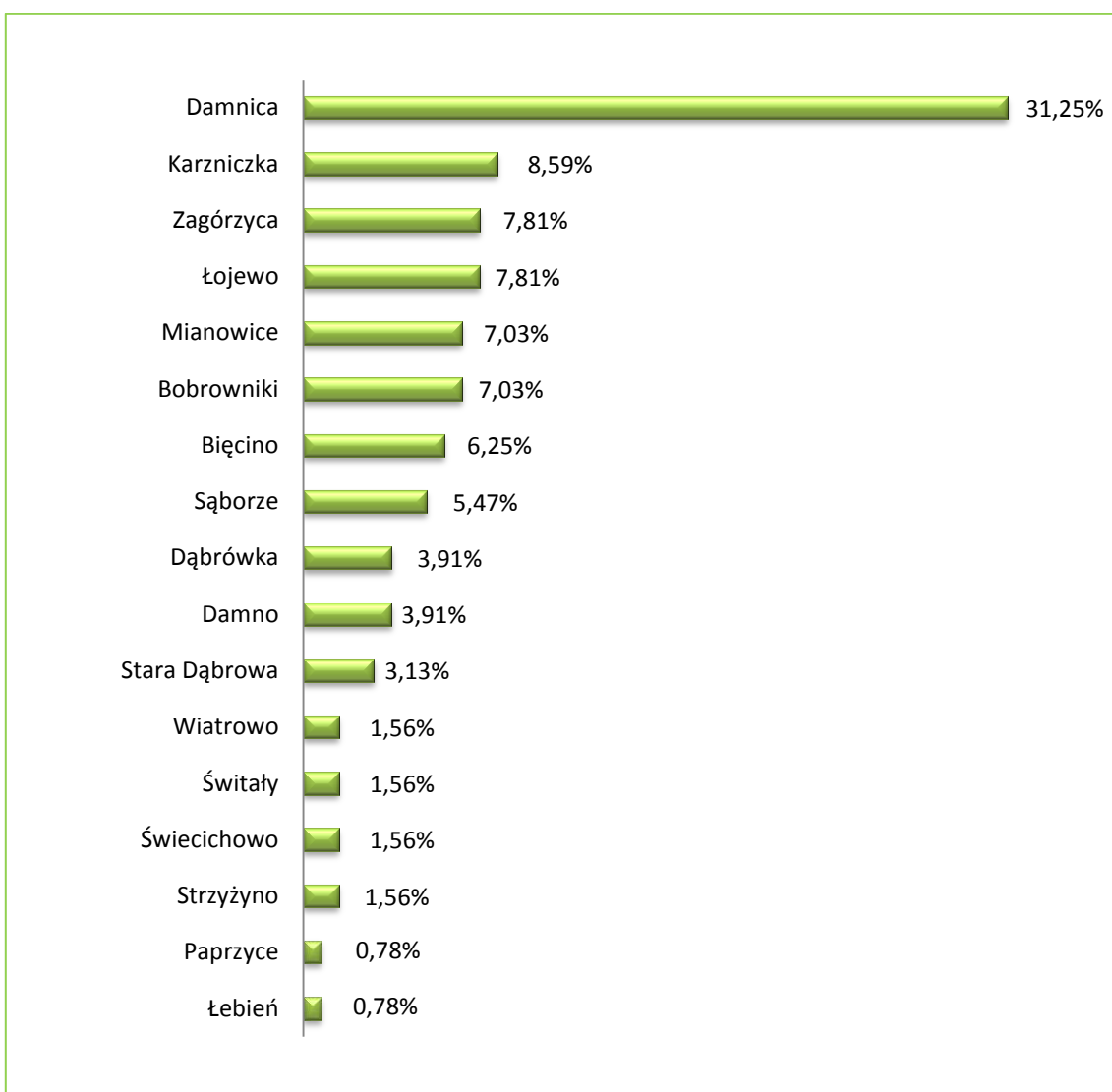
Płeć:

Wiek:

Wykształcenie:Sytuacja ekonomiczna / źródło dochodów:Grupa zawodowa:

Miesięczny dochód:Miejsce zamieszkania / miejscowość:

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT (z ang. strengths, weaknesses, opportunities, threats) jest narzędziem analitycznym, wykorzystywanym w procesie planowania strategicznego. Polega na zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron analizowanego obszaru oraz przeciwstawienie im możliwych przyszłych szans i zagrożeń.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy.

Rysunek 23 - Cztery kategorie czynników strategicznych

źródło: opracowanie własne

Przed analizą SWOT dokonano bieżącej oceny miejsca życia, pracy i aktywności.

Metodą burzy mózgów członkowie zespołu strategicznego oceniali rzeczywisty obraz Gminy Damnica, odpowiadając na pytania:

Scharakteryzuj obecną Gminę Damnica? Jak wygląda Gmina dzisiaj, w roku 2016?

1. Gmina wiejska o charakterze rolniczo-leśnym.
2. Stała, nieduża liczba mieszkańców, powoli starzejących się.
3. Atrakcyjne warunki przyrodnicze, dużo zieleni - dolina Łupawy, Natura 2000.
4. Tanie, atrakcyjnie położone działki budowlane.

5. Wykluczenie komunikacyjne mniejszych miejscowości, brak połączeń z wioskami.
6. Widoczna jest działalność lokalnych liderów, organizacji pozarządowych i sołectw.
7. Oaza spokoju – miejsce spokojnego życia i spokojnego relaksu.
8. Gmina posiada potencjał w zakresie realizacji inwestycji finansowanych ze środków zewnętrznych – wykwalifikowani pracownicy, doświadczenie, określone potrzeby.
9. Niski poziom zadłużenia Gminy – zdolności do zaciągania zobowiązań.
10. Gmina posiada liczne zabytki, które dobrze promowane mogą być jej wizytówką.
11. Organizacja cyklicznych imprez kulturalno-integracyjnych (Dni Damnicy).

Jak będzie wyglądać Gmina Damnica w roku 2025 ?

1. Widoczny będzie rozwój gospodarczy lokowany w pobliżu S6 lub świadczący usługi w tym zakresie (np. mechanika, gastronomia). Droga S6 będzie katalizatorem dla rozwoju przedsiębiorstw i firm.
2. Zwiększy się ruch kołowy dzięki drodze szybkiego ruchu S6.
3. Obserwować się będzie rozwój indywidualnego budownictwa mieszkaniowego.
4. Mieszkańcy dużych miast (np. Słupska) będą chętnie zamieszkiwać na terenie zielonej, spokojnej Gminy Damnica.
5. Nastąpi rozwój turystyki ze szczególnym uwzględnieniem turystyki wiejskiej, agroturystyki, turystyki weekendowej.
6. Promowana będzie turystyka aktywna na rzece Łupawie. Powstanie nowa infrastruktura turystyczna – bazy, ścieżki rowerowe, piesze, edukacyjne.
7. Gmina promować będzie walory turystyczne, historyczne i przyrodnicze tego obszaru.
8. Obserwować będzie się aktywność mieszkańców poprzez zrzeszanie się w organizacjach i samodzielnie prowadzone działania na rzecz rozwoju lokalnego.
9. Gmina Damnica będzie przyjazna środowisku naturalnemu poprzez inwestowanie w odnawialne źródła energii, edukację ekologiczną oraz racjonalne gospodarowanie zasobami poprzez segregację śmieci, termomodernizację budynków użyteczności publicznej.
10. W Gminie promowane będą lokalne tradycje – kulinarne, kulturalne, artystyczne.

Analiza SWOT

Analiza SWOT, przeprowadzona podczas spotkania z zespołem strategicznym, pozwoliła na syntetyczne ujęcie pozytywnych i negatywnych cech Gminy oraz wyeksponowała możliwe czynniki zewnętrzne, które mogą wywrzeć duży wpływ na rozwój tego obszaru. Dodatkowo analiza zawiera wnioski z przeprowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną oraz badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy.

Tabela 29 - Analiza SWOT Gminy Damnica

Silne strony	Słabe strony
➤ Czyste środowisko	➤ Wyludnienie się Gminy, ucieczka za pracą, emigracja zarobkowa
➤ Dostępność komunikacyjna poprzez linie kolejową	➤ Małe zaangażowanie mieszkańców Gminy w lokalne inicjatywy
➤ Atrakcyjne położenie w pobliżu dużych miast, przy głównej trasie komunikacyjnej	➤ Bezrobocie
➤ Duża lesistość, bogactwo runa leśnego	➤ Zbyt mało infrastruktury turystycznej
➤ Rzeka Łupawa o wyjątkowych walorach przyrodniczych i turystycznych	➤ Zaniedbana infrastruktura drogowa (ulice, chodniki) w małych miejscowościach
➤ Łatwy dostęp do oświaty i zajęć edukacyjnych dla mieszkańców Gminy	➤ Zbyt mała wydajność oczyszczalni ścieków, przestarzałe technologie
➤ Dobre inwestycje w ochronę środowiska i poprawę stanu środowiska	➤ Brak dużego rynku
➤ Wysoki poziom skanalizowania Gminy (około 90%)	➤ Słaba jakość i niska dostępność do usług
➤ Utwardzone drogi do większości małych miejscowości Gminy	➤ Niemożność wydawania pieniędzy na terenie Gminy
➤ Atrakcyjne działki pod zabudowę mieszkaniową indywidualną – tanio i blisko miasta	➤ Podziały wśród mieszkańców, animozje lokalne, spory wewnętrzne
➤ Aktywni liderzy lokalni – organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich	
➤ Specyfika życia w spokojnej, życzliwej społeczności (slow life)	

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ulokowanie Gminy w województwie pomorskim, w MOF-ie, co umożliwia współpracę pomiędzy różnymi partnerami społecznymi i publicznymi oraz możliwość aplikowania w różnych konkursach 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niestabilność przepisów
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ulokowanie Gminy w województwie pomorskim, na obszarze Natura 2000 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tarcza antyrakietowa
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aktywny rozwój regionu dzięki poprzedniemu okresowi programowania 2007-2013 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Emigracja młodego pokolenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nowa, korzystna perspektywa finansowania w latach 2014-2020 z możliwością pozyskiwania funduszy w roku 2021 i 2022 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Budowa drogi S6 – hałas, spaliny, interwencja w środowisko naturalne, wypadki drogowe
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Coraz bardziej aktywni mieszkańcy, promocja ruchu obywatelskiego, zrzeszanie się w organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak miejsc pracy
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobrze rozwijająca się infrastruktura drogowa 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom świadomości społecznej
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promocja i inwestowanie w agroturystykę, turystykę wiejską oraz infrastrukturę turystyczną 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Współpraca między gminami ościennymi w zakresie promocji turystyki aktywnej (rowery, kajaki) w całym regionie 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Promocja sportu i rekreacji poprzez stały rozwój infrastruktury sportowej 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dbanie o profilaktykę zdrowotną i zdrowy styl życia 	

Mocne strony należyte wykorzystane będą sprzyjać rozwojowi Gminy, pozytywnie wyróżniając ją w otoczeniu oraz budować przewagę konkurencyjną w stosunku do innych podmiotów. Ważne jest, aby uniknąć zagrożeń oraz w jak największym stopniu zminimalizować skutki słabych stron Gminy.

7. Wizja Gminy Damnica

Wizja rozwoju Gminy to pożądaný obraz przyszłości jednostki, jej sytuacji gospodarczej i społecznej za kilka lat. Stanowi pewien stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa (władze lokalne i partnerzy społeczno-gospodarczy) wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag oraz szans pojawiających się w otoczeniu.

Obraz określony zapisami wizji, przewiduje stworzenie warunków do trwałego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy Damnica.

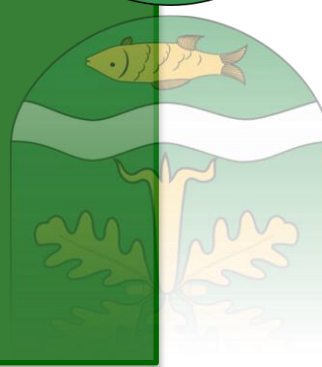
Wizja stanowi odpowiedź na oczekiwania i aspiracje mieszkańców, a jednocześnie ma na celu ukształtowanie wizerunku jednostki, który chce ona osiągnąć na koniec założonego horyzontu czasowego tj. w roku 2022. Możliwe jest to jedynie poprzez aktywną partycypację społeczną (współdecydowanie) lokalnej społeczności z przedstawicielami władz samorządowych oraz partnerami gospodarczymi.

Przed określeniem wizji Gminy zespół strategiczny wskazał na najważniejsze wartości i dobra dla jej mieszkańców. Najcenniejszymi okazały się **PRACA, ZDROWIE i DOBROBYT**.

Wnioski płynące z dotychczasowej analizy słabych i silnych stron oraz potencjalnych szans i zagrożeń, a także wielopoziomowe konsultacje zarówno z zespołem strategicznym, jak i mieszkańcami pozwoliły na opracowanie jednolitego i spójnego zapisu, któremu nadano następujące brzmienie:

Gmina Damnica w roku 2025 to miejsce przyjazne dla mieszkańców i turystów pełne spokoju, piękna oraz naturalności.

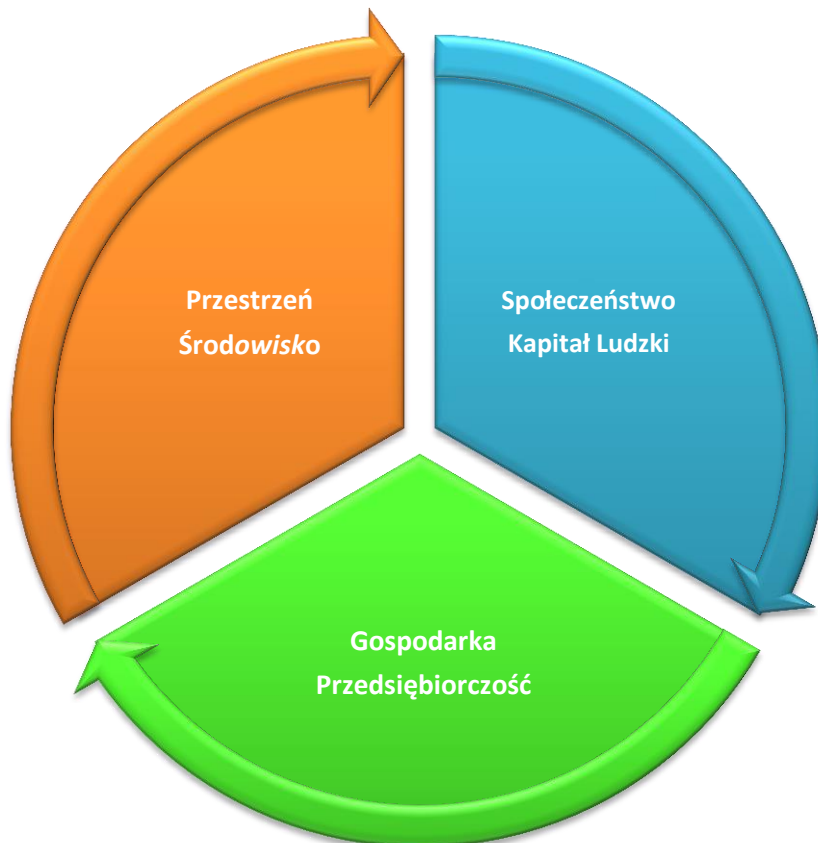
Mieszkańcy żyją w zdrowiu i dobrobycie, znajdują dobrze płatną pracę, wypoczynek, profesjonalne usługi. Wpływa to na trwały wzrost gospodarczy oraz atrakcyjność turystyczną regionu.

8. Obszary i cele strategiczne

Na podstawie analizy obecnego stanu rozwoju gminy, określono trzy główne, ściśle od siebie zależne oraz połączone ze sobą obszary, na których powinien koncentrować się wysiłek strategiczny:

Dla każdego z głównych obszarów rozwoju opracowany został cel strategiczny, który uszczegółowiony jest dostosowanymi do zagadnienia celami operacyjnymi. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki działań – przykładowe interwencje do realizacji. Należy je jednak odbierać jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, opisującą ogólne ramy koncentracji aktywności finansowej, programowej oraz organizacyjnej całej wspólnoty Gminy w perspektywie długofalowej.

Tabela 30 - Cele strategiczne i operacyjne Gminy Damnica na lata 2016-2022

<p>Obszar społeczny</p> <p><u>Cel strategiczny</u></p> <p>Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica.</p> <p><u>Cele operacyjne</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja, podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku pracy. 2. Rozwój usług społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych. 3. Wzrost tożsamości lokalnej i kulturowej. 4. Tworzenie warunków do powstania lokalnych inicjatyw. 	<p>Obszar gospodarczy</p> <p><u>Cel strategiczny</u></p> <p>Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy.</p> <p><u>Cele operacyjne</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie produkcji rolniczej oraz przetwórstwa do funkcjonowania w standardach ekologicznych. 2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości. 3. Bogata oferta turystyczna, kulturalna i usługowa. 4. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy. 	<p>Obszar przestrzeń</p> <p><u>Cel strategiczny</u></p> <p>Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej.</p> <p><u>Cele operacyjne</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury. 2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na potrzeby turystyki i rekreacji. 3. Kształtowanie, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych. 4. Wykorzystanie i promowanie OZE.
--	--	---

źródło: opracowanie własne

Tabela 31 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze społeczeństwo

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
1. Aktywizacja, podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku pracy	1.1. <i>Podnoszenie / zmiana kwalifikacji zawodowych mieszkańców</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza rynku, spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami • Organizacja praktyk, staży, kursów • Propagowanie kształcenia ustawicznego
	1.2. <i>Aktywizacja mieszkańców wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania organizacyjne • Grupy wsparcia • Pomoc w zakładaniu spółdzielni socjalnych
	1.3. <i>Poprawa jakości edukacji ogólnej</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć wyrównawczych • Organizacja konkursów szkolnych oraz grup tematycznych promujących matematykę, języki regionalne i obce • Dofinansowanie zajęć edukacyjnych organizowanych w placówkach środkami zewnętrznymi w tym we współpracy z III sektorem
2. Rozwój usług społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	2.1 <i>Zapewnienie wsparcia seniorom i osobom niepełnosprawnym</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Dzienny Dom Pobytu • Kawiarenki – miejsce spotkań dla seniorów, np. na bazie świetlic wiejskich
2.2 <i>Usługi zdrowotne, profilaktyka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • „Biała niedziela” w każdym sołectwie • Dopłata do szczepień profilaktycznych • Edukacja zdrowotna mieszkańców Gminy poprzez zajęcia dla młodzieży oraz konkursy i warsztaty dla dorosłych 	
3. Wzrost tożsamości lokalnej i kulturowej	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	3.1. <i>Wspieranie inicjatyw lokalnych</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne imprezy promujące lokalne wyroby (wytworzenie lokalnego produktu, np. potrawy, napoju) • Cykliczne imprezy promujące Gminę Damnica (Bieg pod Dębem) • Powołanie grupy tematycznej promującej historię i tradycje Gminy
3.2. <i>Wspieranie rozwoju przestrzeni komunikacji</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie dobrej informacji o Gminie • Budowanie świadomości i integracji mieszkańców • Powołanie Lokalnej Szkoły Liderów • Opracowanie narzędzi do promocji – Subiektywny przewodnik lokalny – zabytki, przyroda, atrakcje rekreacyjne • Opracowanie programów (rocznych) działalności animacyjnej świetlic wiejskich 	

4. Tworzenie warunków do powstania lokalnych inicjatyw	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	4.1. <i>Wspieranie lokalnych stowarzyszeń, klubów, kół gospodyń wiejskich</i>	<ul style="list-style-type: none"> Zlecanie zadań publicznych w ramach działalności statutowej Damnicksi Klub Dyskusyjny
4.2. <i>Tworzenie i rozwój miejsc spotkań mieszkańców</i>	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie istniejących miejsc użyteczności publicznej, np. szkół 	

Tabela 32 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze gospodarczym

1. Dostosowanie produkcji rolniczej oraz przetwórstwa do funkcjonowania w standardach ekologicznych	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	1.1. <i>Tworzenie małych, lokalnych firm przetwórczych – produkty ekologiczne z runa leśnego</i>	<ul style="list-style-type: none"> Uczestnictwo producentów w targach, spotkaniach informacyjnych i działaniach handlowych Tworzenie spółdzielni socjalnych wykorzystujących zdrową żywność i produkty ekologiczne Powstanie damnickiej grupy spożywczej (organizacji przedsiębiorców) wspólnie promującej swoje produkty i usługi
	1.2. <i>Skorzystanie z dobrych praktyk innych, którzy działają w danej dziedzinie (przetwórstwa, produkcji)</i>	<ul style="list-style-type: none"> Uczestnictwo w targach Współpraca z regionalnymi ośrodkami i klastrami rolniczymi i produkcyjnymi Organizacja spotkań i warsztatów z przedsiębiorcami Gmin Partnerskich
	1.3. <i>Wypromowanie produktu lokalnego</i>	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie systemu informacyjnego o produkcie poprzez stronę internetową, ulotki informacyjne
2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	2.1. <i>Wypracowanie systemu informacyjnego dla przedsiębiorców</i>	<ul style="list-style-type: none"> Utworzenie punktu konsultacyjnego dla MŚP informującego o szkoleniach, dotacjach, pożyczkach oraz targach Wykorzystanie nowych technologii, np. Internet, SMS
	2.2. <i>Zwiększenie wiedzy, świadomości w zakresie przedsiębiorczości</i>	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia i Doradztwo Promocja dobrych praktyk, postaw przedsiębiorczych z regionu, województwa oraz kraju

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
3. Bogata oferta turystyczna, kulturalna i usługowa	3.1. Identyfikacja walorów turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> Baza noclegowa – działania na rzecz zwiększenia liczby miejsc noclegowych w Gminie Animowanie usług małej gastronomii promującej lokalne produkty Wspólna promocja usług i przedsiębiorców w sferze turystyki i turystyki weekendowej – baza noclegowa, gastronomiczna, wypożyczalnie sprzętu, atrakcje, przewodnicy
	3.2. Stworzenie stałej oferty imprez kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> Koncerty muzyczne, inscenizacje obrzędowe służące promocji i dystrybucji produktów oraz usług MŚP Wytworzenie produktów regionalnych o charakterze promocyjnym – słomiany Damniś, ciastko Damnisiowe, zapiekanka ziemniaczana z Damnicy Organizacja konkursu na najładniejszą posesję – poprawa warunków estetycznych Gminy Współpraca międzynarodowa, tworzenie partnerstw służących promocji Gminy
4. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
	4.1. Doradztwo zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia i kursy zawodowe Programy szkolne podnoszące kwalifikacje zawodowe - nauka przedsiębiorczości, koła zainteresowań Współpraca i wymiana informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami pracującymi z osobami zagrożonymi bezrobociem (GOPS, PUP, NGO) Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej przez lokalne NGO Program wzmocnienia mobilności na lokalnym rynku pracy
	4.2. Inspirowanie do tworzenia nowych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> Ułatwienia administracyjne dla MŚP zatrudniających pracowników System nagradzania najlepszych MŚP Promocja terenów inwestycyjnych na terenie Gminy Wykorzystanie środków zewnętrznych do inwestowania w infrastrukturę techniczną – utwardzanie dróg dojazdowych, oznakowania

Tabela 33 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze przestrzeń

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY / ZADANIA
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury	1.1. Budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja zaplanowanych inwestycji drogowych
	1.2. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Damnicy Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Bobrownikach Dalsza rozbudowa instalacji wodno-kanalizacyjnej (w tym m.in. gospodarka osadami, monitoring na przepompowniach ścieków)
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na potrzeby turystyki i rekreacji	2.1. Zagospodarowanie terenu na potrzeby turystyki z wykorzystaniem walorów rzeki Łupawy	<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenu w Strzyżynie, Damnie i Łebieniu Współpraca z Nadleśnictwem Damnica ww. zakresie
	2.2. Budowa i organizacja miejsc spotkań oraz rekreacji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Budowa oraz modernizacja placów zabaw i siłowni zewnętrznych Budowa i modernizacja świetlic wiejskich
3. Kształtowanie, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych	3.1. Budowa oraz organizacja tematycznych szlaków pieszych i rowerowych (historycznych i kulturowych)	<ul style="list-style-type: none"> Budowa szlaków wraz infrastrukturą towarzyszącą (przystanki, toalety) Oznakowanie i promocja szlaków (mapy, foldery, Internet, itp.)
	3.2. Promocja walorów przyrodniczych we współpracy z nadleśnictwem	<ul style="list-style-type: none"> Budowa i wytyczenie ścieżek przyrodniczych i tzw. „Zielonych szkół” Oznakowanie miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym (pomniki przyrody, użytki ekologiczne)
4. Wykorzystanie i promowanie OZE	4.1. Termomodernizacja obiektów na terenie Gminy	<ul style="list-style-type: none"> Termomodernizacja obiektów oświatowych i Urzędu Gminy Termomodernizacja obiektów indywidualnych
	4.2. Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	<ul style="list-style-type: none"> Wymiana opraw na LEDowe. Zastosowanie OZE (lampy solarne, hybrydowe)

9. Wskaźniki operacyjne i strategiczne

Zapisy Strategii zostały opracowane w warunkach społecznych, ekonomicznych i politycznych, które są stanami dynamicznymi. Ewaluacja na poziomie strategicznym obejmować będzie systematyczne obserwowanie zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy, procesów zachodzących w otoczeniu oraz aktualizowaniu celów i priorytetów.

Monitorowanie wdrażania dokumentu na poziomie strategicznym przedstawia poniższa schemat:

Ponadto, by zapewnić kontrolę nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju Gminy, opracowano listę rekomendowanych wskaźników operacyjnych – z podaniem źródła ich uzyskania. Mierniki te są używane przede wszystkim podczas monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu.

Za proces wdrażania realizacji Strategii odpowiedzialny będzie zespół ds. realizacji strategii złożony z pracowników Urzędu Gminy oraz pozostałych członków zespołu strategicznego powołany zarządzeniem Wójta. Do zadań zespołu należeć będzie:

- dokonywanie analizy spójności zrealizowanych działań z celami strategicznymi,
- określanie rzeczywistego stopnia realizacji poszczególnych celów operacyjnych,
- zbieranie danych na koniec każdego roku kalendarzowego i przygotowywania rocznych sprawozdań z wdrożenia dokumentu strategicznego.

Lista mierników stanowi jedynie propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana.

Tabela 34 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze społeczeństwo

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
Budowa kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	<ul style="list-style-type: none"> liczba powstałych lokalnych inicjatyw społecznych 	<i>dane wewnętrzne</i>
	<ul style="list-style-type: none"> obszar zrewitalizowanej przestrzeni publicznej 	<i>Gminy, organizacji pozarządowych oraz szkół</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba działających wolontariuszy 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba projektów wspierających integrację społeczną 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych projektów z zakresu profilaktyki zdrowotnej 	<i>GUS, dane wewnętrzne Gminy,</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba „białych niedziel” 	<i>dane z ośrodków zdrowia</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba dodatkowych godzin wyrównawczych i pozalekcyjnych przypadających na klasę 	<i>GUS, dane</i>
	<ul style="list-style-type: none"> wyniki egzaminów gimnazjalnych 	<i>wewnętrzne Gminy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość osób korzystających z zajęć edukacyjnych oraz kształcenia ustawicznego 	<i>szkół i NGO</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych rocznie na terenie Gminy 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych organizowanych na terenie Gminy 	<i>GUS, dane</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość programów animacyjnych realizowanych rocznie 	<i>wewnętrzne Gminy, dane z Centrum</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba uczestników programów animacyjnych 	<i>Edukacji i Kultury</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość nowopowstałych kół zainteresowań do roku 2022 	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 35 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze gospodarczym

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ilość nowopowstałych działalności gospodarczych rocznie 	<i>PUP, GUS, dane wewnętrzne Gminy,</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z doradztwa w zakresie zakładania oraz prowadzenia działalności gospodarczej rocznie 	<i>przedsiębiorcy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób przekwalifikowanych zawodowo 	
	<ul style="list-style-type: none"> ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych z uregulowanym stanem prawnym do 2022 roku 	<i>dane wewnętrzne Gminy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość nowych inwestorów 	
	<ul style="list-style-type: none"> ilość inwestycji wykorzystujących OZE w ramach działalności gospodarczej i rolniczej 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych budynków przemysłowych i gospodarczych 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba wydarzeń rekreacyjno-turystycznych organizowanych rocznie na terenie Gminy 	<i>dane wewnętrzne Gminy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość funkcjonujących gospodarstw agroturystycznych do 2022 roku 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba przekształconych gospodarstw rolnych na gospodarstwa agroturystyczne 	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 36 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze przestrzeń

Cel Strategiczny	Miernik realizacji	Źródło
Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> długość zmodernizowanych dróg km/rocznie 	<i>GUS, dane wewnętrzne Gminy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość zmodernizowanych ścieżek rowerowych szt./rocznie 	
	<ul style="list-style-type: none"> całkowity koszt inwestycji na drogi publiczne w Gminie [zł] 	
	<ul style="list-style-type: none"> ilość zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej 	<i>GUS, dane wewnętrzne Gminy</i>
	<ul style="list-style-type: none"> ilość zmodernizowanych lamp energooszczędnych 	
	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowych instalacji wykorzystujących OZE 	
<ul style="list-style-type: none"> liczba budynków poddanych termomodernizacji 		

Źródło: opracowanie własne

10. Zgodność celów strategicznych z krajowymi i wojewódzkimi dokumentami o charakterze strategicznym

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.

Strategia jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Głównym jej celem jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, z którymi korelują założenia Strategii Rozwoju Gminy Damnica 2016-2022.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.	Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016 - 2022		
	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki		✓	✓
Równoważenie potencjałów rozwojowych regionu	✓	✓	✓
Efektywność i sprawność państwa	✓		✓

Strategia Rozwoju Kraju 2020.

Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym. Dokument wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne, w które wpisują się cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Damnica 2016 – 2022.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Strategia Rozwoju Gminy Damnicy na lata 2016 - 2022		
	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Sprawne i efektywne państwo	✓	✓	✓
Konkurencyjna gospodarka	✓	✓	✓
Spójność społeczna i terytorialna	✓	✓	

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych i stanowi odpowiedź na konieczność podniesienia jakości życia w Polsce w perspektywie roku 2020.

Jest jednocześnie punktem wyjścia do rozbudowy i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w Polsce poprzez zastosowanie właściwych rozwiązań, dostosowanych do potrzeb osób na każdym etapie życia.

Głównym celem realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. W dokumencie wyznaczono pięć celów szczegółowych, z którymi są spójne cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022.

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016 - 2022			
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Cel szczegółowy 1 Wzrost zatrudnienia	☑	☑	☑
Cel szczegółowy 2 Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych	☑		☑
Cel szczegółowy 3 Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	☑		☑
Cel szczegółowy 4 Poprawa zdrowia obywateli efektywność systemu opieki zdrowotnej	☑		
Cel szczegółowy 5 Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli	☑	☑	

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie stanowi kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Celem strategicznym polityki regionalnej, wskazanym w Strategii, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia

i spójności w horyzoncie długookresowym. Ponadto w dokumencie ustalone zostały trzy cele, z którymi zgodne są cele strategiczne niniejszego dokumentu planistycznego.

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016 - 2022			
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów „konkurencyjność”	☒	☒	☒
Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych „spójność”	☒		☒
Cel szczegółowy 3 Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	☒	☒	

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego jest podstawowym i najważniejszym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej i wyznacza główne cele oraz kierunki dalszego rozwoju regionu. Strategia wskazuje 3 cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym. Zgodność celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Damnica 2016-2022 roku z celami Strategii Pomorskie 2020 prezentuje poniższa tabela.

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016 - 2022			
Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Nowoczesna gospodarka		☒	☒
Aktywni mieszkańcy	☒	☒	
Atrakcyjna przestrzeń			☒

Ponadto cele strategiczne niniejszej Strategii są spójne z Regionalnymi Programami Strategicznymi stanowiącymi uszczegółowienie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 w następującym stopniu:

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016 - 2022			
Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Mobilne Pomorze	☒		☒
Ekoefektywne Pomorze		☒	☒
Zdrowie dla Pomorzan	☒		
Aktywni Pomorzanie	☒	☒	
Pomorski Port Kreatywności		☒	
Pomorska Podróż			☒

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2014 -2020 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Tematyczny zakres oraz logika interwencji RPO WP są zdeterminowane zapisami sześciu Regionalnych Programów Strategicznych stanowiącymi uszczegółowienie Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego.

Zgodność priorytetów RPO WP z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Gminy Damnica do 2022 roku została przedstawiona w postaci tabeli.

Strategia Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022			
Regionalne Programy Operacyjne dla Woj. Pom. na lata 2014-2020	Budowanie kapitału społecznego i zwiększenie aktywności mieszkańców Gminy Damnica	Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy	Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej
Komercjalizacja wiedzy		☒	☒
Przedsiębiorstwa		☒	
Edukacja	☒		
Kształcenie zawodowe	☒	☒	
Zatrudnienie	☒	☒	☒
Integracja	☒		
Zdrowie	☒		☒

Konwersja	☒		☒
Mobilność	☒	☒	
Energia		☒	☒
Środowisko		☒	☒

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 ma za zadanie zweryfikowanie obranych od 2006 r. kierunków w regionalnej polityce społecznej i zaplanowanie działań prowadzących do budowania nowego wymiaru integracji społecznej, koniecznego w kontekście zmian demograficznych, gospodarczych oraz społeczno-kulturowych. Strategia jest opracowaniem kompleksowym, obejmującym w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 jest integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 i stanowi tym samym dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym w obszarze aktywni mieszkańcy.

Cele strategiczne przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Damnica do 2022 roku są spójne z celem strategicznym nr 5 „Poprawa jakości życia mieszkańców i wzrost partycypacji społecznej” niniejszej Strategii Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020

Program Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 zawiera 4 cele perspektywiczne, 12 średniookresowych, 1 priorytetowy oraz 60 kierunków działań. Każdemu z celów towarzyszy krótka charakterystyka stanu i problemów środowiska oraz wybranych uwarunkowań wynikających z przepisów prawa. Strategia Rozwoju Gminy Damnica jest spójna z Programem Ochrony Środowiska poprzez cel strategiczny nr 3 „Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego wraz z poprawą stanu infrastruktury technicznej”.

11. System monitoringu i ewaluacji

System monitoringu i ewaluacji Strategii jest niezbędny, aby zagwarantować, że przyjęte postanowienia w Strategii Rozwoju Gminy:

- będą konsekwentnie realizowane
- zapewni się warunki instytucjonalne i organizacyjne do ich wdrażania
- nastąpi weryfikacja zapisów dokumentu w odniesieniu do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego.

Na potrzeby realizacji Strategii oraz realizacji poszczególnych działań w nich opisanych zaproponowano procedury związane z wdrożeniem, monitoringiem i ewaluacją oraz ewentualną procedurą dokonywania korekt zapisów w dokumencie planistycznym.

Organizacja i wdrożenie

Zespół powołany zostanie zarządzeniem Wójta Gminy. Znajdą się w nim najbardziej aktywni członkowie zespołu strategicznego opracowującego dokument strategiczny, którzy odpowiedzialni będą za przekazywanie danych oraz pracownicy wybranych referatów Urzędu Gminy opracowujący roczne sprawozdania.

Do zadań zespołu należeć będzie nadzorowanie procesu wdrażania Strategii oraz czuwanie nad realizacją jej celów na płaszczyźnie organizacyjnej. Zespół współpracować będzie z podmiotami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych działań wynikających z celów strategicznych dokumentu oraz zaangażowany będzie w procesy pozyskiwania funduszy zewnętrznych na realizację zadań strategicznych oraz organizację cyklicznych spotkań instytucji i partnerów z terenu Gminy.

Postęp realizacji kierunków rozwoju zawartych w dokumencie określany będzie poprzez monitorowanie wskaźników kontekstowych poszczególnych działań określonych w Strategii. W związku, iż wskaźniki

stanowią jedynie katalog pewnych propozycji zespół będzie mógł dokonywać oceny tylko wybranych wartości i obserwować ich zmianę na przestrzeni lat.

Zespół w I kwartale roku bieżącego (do 30 marca) sporządzać będzie **roczne sprawozdanie z wdrożenia dokumentu strategicznego**. Wartości wskaźników zostaną przekazane przez instytucje bezpośrednio odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań wynikających z dokumentu planistycznego.

Minimalny zakres sprawozdania obejmie opis podjętych i realizowanych inicjatyw/projektów oraz plany i przewidywania co do działań zaplanowanych w danym roku.

Sprawozdanie stanowić będzie podstawę debaty na poziomie merytorycznym przez Radę Gminy i inne instytucje publiczne.

Monitoring i ewaluacja

Poziom ten obejmuje decyzyjny element wdrażania i monitorowania działań zapisanych w dokumencie Strategii oraz ich ocenę i aktualizację. Utworzony zostanie **zespół ds. monitoringu i ewaluacji Strategii**, w którego pracach udział brać będzie Rada Gminy oraz przedstawiciele wybranych instytucji lokalnych koordynujących realizację zadań zapisanych w Strategii.

Zespół ds. ewaluacji i monitoringu strategii spotykać się będzie co dwa lata. Pierwsze spotkanie odbędzie się w 2018 roku, w trakcie spotkania nastąpi ocena realizacji celów strategii na podstawie sprawozdania przygotowanego przez zespół ds. realizacji strategii. Zespół ds. ewaluacji i monitoringu opracuje **Raport Rekomendacyjny** działań strategicznych, który zawierać będzie zadania priorytetowe oraz przedstawiać będzie propozycje ewentualnych zmian Strategii na kolejne lata.

Wnioski opracowane przez Zespół przekazywane będą Wójtowi Gminy, który podejmować będzie decyzję o ich uwzględnieniu bez konieczności podejmowania uchwały o aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy lub o konieczności podjęcia takiej uchwały, jeżeli zaproponowane zmiany będą tego wymagać.

Spis rysunków

Rysunek 1 - Zespół opracowujący Strategię Rozwoju Gminy Damnica 2016-2022	4
Rysunek 2 - Proces tworzenia dokumentu strategicznego	5
Rysunek 3 - Widok na Gminę Damnica z lotu ptaka.....	9
Rysunek 4 - Gmina Damnica według regionalizacji fizycznogeograficznej.....	10
Rysunek 5 - Położenie Gminy Damnica na tle Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Słupskiego.	10
Rysunek 6 - Mapa Gminy Damnica.....	11
Rysunek 7 - Formy użytkowania gruntów Gminy Damnica w ujęciu procentowym	13
Rysunek 8 - Damniś - oficjalna maskotka Gminy Damnica.....	15
Rysunek 9 - "Upokorzony", rzeźba autorstwa Fritza Klimscha.....	16
Rysunek 10 - Pałac w Damnicy oraz blisko stuletnia palma	17
Rysunek 11 - Pałac w Bobrownikach	18
Rysunek 12 - Dziewiętnastowieczny most kolejowy nad Łupawą.....	19
Rysunek 13 - Pomnik upamiętniający potyczkę w Zagórzycy z 1807 r.....	20
Rysunek 14 - Obszary chronione na terenie Gminy Damnica	21
Rysunek 15 - Rzeka Łupawa	23
Rysunek 16 - Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Damnica.....	26
Rysunek 17 - Zmiana liczby mieszkańców Gminy Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII].....	29
Rysunek 18 - Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w Gminie Damnica w roku 2014 [stan na 31 XII].....	29
Rysunek 19 - Przyrost naturalny (na 1000 osób) w Gminie Damnica w latach 2010-2014.....	30
Rysunek 20 - Procentowy udział ludności według ekonomicznych grup wieku na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju w 2014 roku [stan na 31 XII]	32
Rysunek 21 - Udział procentowy podmiotów na terenie Gminy Damnica wg działań PKD 2007	34
Rysunek 22 - Liczba bezrobotnych w Gminie Damnica w latach 2010-2015*	37
Rysunek 23 - Cztery kategorie czynników strategicznych	59

Spis tabel

Tabela 1 - Wykaz sołectw na terenie Gminy Damnica	11
Tabela 2 - Powierzchnia geodezyjna Gminy Damnica według kierunków wykorzystania [w ha]	12
Tabela 3 - Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Damnica	14
Tabela 4 - Wykaz Dróg Powiatowych na terenie Gminy Damnica	26
Tabela 5 - Przystanki (stacje) publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Damnica.....	27
Tabela 6 - Infrastruktura wodociągowa w Gminie Damnica [stan na 31 XII 2014]	28
Tabela 7 - Infrastruktura kanalizacyjna w Gminie Damnica [stan na 31 XII 2014]	28
Tabela 8 - Liczba ludności w Gminie Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII].....	29
Tabela 9 - Ruch naturalny ludności w Gminie Damnica w latach 2010-2014	30
Tabela 10 - Migracje ludności na pobyt stały w Gminie Damnica w latach 2010-2014.....	30
Tabela 11 - Ludność według wieku w Gminie Damnica w latach 2010-2014 [stan na 31 XII]	31

Tabela 12 - Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Damnica w latach 2010-2014 w podziale na płeć [stan na 31 XII]	31
Tabela 13 - Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Damnica w latach 2010-2014 [stan 31 XII]	32
Tabela 14 - Wykaz podmiotów (według działów PKD 2007) zarejestrowanych na terenie Gminy Damnica w roku 2015 [stan na 30 VI]	33
Tabela 15 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Damnica wg form prawnych w 2011-2015	35
Tabela 16 - Podmioty zarejestrowane na terenie Gminy Damnica według klas wielkości w latach 2011-2015	35
Tabela 17 - Podmioty wpisane do rejestru REGON na terenie gmin Powiatu Słupskiego na 10 tys. ludności w roku 2014	35
Tabela 18 - Liczba bezrobotnych w Gminie Damnica oraz Powiecie Słupskim w latach 2010-2015	37
Tabela 19 - Stopa bezrobocia na poziomie powiatu, województwa, kraju w latach 2010-2015	37
Tabela 20 - Zasoby mieszkaniowe w Gminie Damnica w latach 2010-2014	38
Tabela 21 - Mieszkania oddane do użytkowania w Gminie Damnica w latach 2010-2014	38
Tabela 22 - Mieszkania socjalne w zasobach Gminy Damnica w latach 2012-2014	38
Tabela 23 - Środowiskowa pomoc społeczna w Gminie Damnica w latach 2010-2014	39
Tabela 24 - Świadczenia rodzinne w Gminie Damnica w latach 2010-2014	39
Tabela 25 - Placówki szkolne oraz przedszkolne na terenie Gminy Damnica	41
Tabela 26 - Szkoły oraz ilość uczniów na terenie Gminy Damnica dla dzieci i młodzieży w roku 2014	41
Tabela 27 - Wychowanie przedszkolne na terenie Gminy Damnica w roku 2014	41
Tabela 28 - Biblioteka publiczna w Gminie Damnica w 2014 r.	43
Tabela 29 - Analiza SWOT Gminy Damnica	61
Tabela 30 - Cele strategiczne i operacyjne Gminy Damnica na lata 2016-2022	65
Tabela 31 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze społeczeństwo	66
Tabela 32 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze gospodarczym	67
Tabela 33 - Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze przestrzeń	69
Tabela 34 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze społeczeństwo	71
Tabela 35 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze gospodarczym	72
Tabela 36 - Mierniki realizacji celów operacyjnych w obszarze przestrzeń	72

Źródła

- *Urząd Gminy Damnica (www.damnica.pl)*
- *Centrum Edukacji i Kultury w Damnicy (www.ceik.damnica.org)*
- *Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy (www.gops.damnica.pl)*
- *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Słupskiego na lata 2012-2022, Słupsk 2011*

- *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 roku*, Słupsk 2014
- *Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych*
- *Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej*
- *Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Obszary Natura 2000* (www.natura2000.gdos.gov.pl)
- *Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Geoserwis* (www.geoserwis.gdos.gov.pl)
- *Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku*
- *Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku*
- *Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku*
- *Zarząd Dróg Powiatowych w Słupsku*
- *Narodowy Fundusz Zdrowia, Zintegrowany System Pacjenta*
- *Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna* (www.prot.gda.pl)
- *Portal „Szlaki turystyczne ziemi słupskiej”* (www.regionslupski.pl)
- *Lokalna Organizacja Turystyczna „Ustka i Ziemia Słupska”* (www.lot.ustka.pl)
- *Kaszuby – przewodnik turystyczny*, Jarosław Ellwart, wyd. Region, Gdynia 2001
- *Bogactwo kulturowe i przyrodnicze wsi pomorskiej*, Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, Gdańsk 2007
- *Jantarowe Szlaki [nr 2 (264)/2002]*, „Tajemniczy Pomnik”, Stefan Świerczewski
- *Śladami historii i przyrody. Przewodnik turystyczny po Gminie Główny Urząd Statystyczny*, Urząd Gminy Główny Urząd Statystyczny, 2013
- *Informacje o stanie środowiska Powiatu Słupskiego w oparciu o działalność WIOŚ Gdańsk*, Gdańsk, październik 2015